

„Najromantičnija priča ikada napisana.“

– Aleks Džejs, *The Guardian*

Doručak kod
TIFANIJA

TRUMAN KAPOTE

www.alnari.rs

Truman Kapote

Doručak kod

Tifanija

avada & Ex

Uvek me privlače mesta u kojima sam nekada živeo, kuće i neposredna okolina. Na primer, u istočnom bloku ulica s brojevima od sedamdeset do osamdeset nalazi se jedna kuća od mrkog peščanika u kojoj sam stanovao prvih godina rata. Moj stan sastojao se od jedne jedine sobe pretrpane prastarim nameštajem: tu je bio i divan i glomazne fotelje presvučene onim naročitim, rapavim neprijatnim plišom koji vas neodoljivo podseća na putovanje vozom po vrelom danu. Zidovi su bili grubo omalterisani, a po boji su ličili na ispljuvak posle žvakanja duvana. Svugde, pa čak i u kupatilu, visile su gravire na kojima su bile prikazane rimske ruševine, sve već požutele od starosti. Jedini prozor gledao je na stepenište za slučaj požara. Ali i pored svega toga, srce bi mi zaigralo od radosti kad god sam u džepu opipao ključ tog stana: makar i sumoran, to je ipak bio moj stan, i to prvi, tu su bile moje knjige, vazice pune olovki koje je trebalo naoštriti, ukratko, sve što mi je bilo potrebno, kako mi se činilo, da postanem onakav pisac kakav sam želeo da budem.

Tada mi uopšte nije padalo na um da pišem o Holi Golajtli, a ne bi verovatno ni sada, da nisam slučajno razgovarao s Džoom Belom i da taj razgovor nije u meni ponovo oživeo sećanje na nju.

Holi Golajtli je stanovala u toj istoj kući od mrkog peščanika, u stanu ispod moga. A Džo Bel je držao jedan bar na uglu avenije Leksington; i sada je tamo. I Holi i ja smo navraćali kod njega šest do sedam puta dnevno, ne radi pića, ili bar ne uvek radi toga, nego radi telefona: za

vreme rata teško se dobijao privatni telefon. Osim toga, u Džoa Bela moglo se pouzdati da će predati poruke, što za Holi nije bila mala usluga, jer su joj mnoge ostavljane kod njega.

To je, naravno, bilo davno, i ja Džoa Bela nisam viđao godinama, sve do prošle nedelje. Doduše, nismo sasvim izgubili vezu; svraćao sam ponekad u njegov bar kad sam slučajno prolazio tuda, ali nas dvojica nismo u stvari nikada bili prisni prijatelji; vezivalo nas je uglavnom prijateljstvo sa Holi Golajtli. Džo Bel ima tešku narav, što i sam priznaje, objašnjavajući da to potiče otuda što je stari momak i što ima mnogo kiseline u želucu. Svako ko ga poznaje reći će vam da je s njim teško razgovarati. Čak i nemoguće, ako vas ne interesuje isto što i njega, a jedno od njegovih velikih interesovanja bila je Holi Golajtli. Zanimalo ga je i štošta drugo: hokej na ledu, rasa vajmarskih pasa, „Naša nedeljna lepotica“ (reklamna emisija neke fabrike sapuna koju je slušao već petnaest godina), i Gilbert i Saliven - tvrdi da je u rodu s jednim od njih, ne sećam se više s kojim.

I tako, kad je prošlog utorka predveče zazvonio telefon i kad sam čuo: „Ovde Džo Bel“, znao sam da me zove zbog Holi. To nije rekao, nego samo: „Možete li odmah da skoknete ovamo? Važno je“, a njegov žablji glas bio je piskav od uzbuđenja.

Uzeo sam taksi, i dok sam se vozio kroz grad po oktobarskom pljuskaju, mislio sam da bi čak i ona mogla biti tamo, da ću opet ugledati Holi.

Ali u baru nije bilo nikoga osim gazde. Bar Džoa Bela miran je u poređenju s drugim barovima u aveniji Leksington. Kod njega nema ni neona ni televizije. Dva stara ogledala pokazuju kakvo je vreme napolju, na ulici, a iza bara, u udubljenju okruženom fotografijama zvezda hokejaša na ledu, uvek stoji velika vaza svežeg cveća koje sam Džo Bel aranžira s materinskom ljubavlju. To je radio i kad sam ja ušao u bar.

„Naravno“, reče on zabadajući jednu gladiolu duboko u vazuu, „ne bih vas, naravno, zvao ovamo da mi nije potrebno vaše mišljenje. Čudno. Dogodilo se nešto veoma čudno.“

„Javila vam se Holi?“

Nežno je dodirivao jedan list kao da ne zna šta bi mi odgovorio. Bio je to čovek malog rasta, guste i oštre sede kose, s koščatim, dugim licem koje bi bolje pristajalo znatno višem čoveku; koža na licu bila mu je uvek kao suncem opaljena, a sad je bila još crvenija nego obično. „Ne bih mogao reći baš da mi se javila. Hoću da kažem - ne znam. Zato i želim da čujem vaše mišljenje. Dopustite da vam spravim jedan koktel. Nešto novo. Zovu ga Beli anđeo“, reče, nalivajući u čašu pola votke i pola džina, bez vermuta. Dok sam pio, Džo Bel je stajao sisajući debelu cigaru i premišljao o onome što je želeo da mi kaže, a onda počeo: „Sećate se nekog gospodina Juniošija? Onog Japanca?“

„Bio je iz Kalifornije“, rekoš setivši se jasno gospodina Juniošija. On je fotograf i radi u nekom ilustrovanom

časopisu, a kad sam ga upoznao stanovao je u studiju na poslednjem spratu one kuće od peščanika.

„Ne zbunjujte me. Pitam vas samo znate li na koga mislim? Dobro. I tako sinoć šta mislite ko je banuo ovamo ako ne baš taj isti gospodin Junioši! Nisam ga video, mislim, već više od dve godine. A šta mislite gde je proveo te dve godine?“

„U Africi.“

Džo Bel prestade da grize cigaru, i pogleda me stisnutih očiju. „Otkud znate?“

„Pročitao sam u Vinčelu.“ I to je, u stvari, bila istina.

On otvori fioku svoje registar kase i otuda izvadi jednu mrku kovertu. „Lepo pogledajte jeste li ovo pročitali u Vinčelu.“

U koverti su bile tri fotografije, manje-više iste, iako snimljene iz raznih uglova: visok crnac nežnih crta, u cicanjoj suknjici, držao je u ruci neobičnu skulpturu od drveta pokazujući je s bojažljivim, ali ipak taštım osmehom; to je bila izdužena glava devojke prave i kratke kose kao u muškarca, s glatkim suviše velikim drvenim očima iskošenim na tom licu koje se naglo sužavalo prema bradi, a usta su bila velika, preterano naznačena i podsećala su na usta klovnova. Na prvi pogled to je ličilo na većinu primitivnih skulptura, ali odmah zatim nije, jer to je bio pljunuti lik Holi Golajtli, ili je bar na nju ličilo toliko koliko nešto tamno i mrtvo može na nju da liči.

„Šta sad kažete na to?“, upita Džo Bel zadovoljan što me je tako iznenadio.

„Liči na nju.“

„Slušajte, momče“, reče i tresnu rukom po baru, „to jeste ona. Sigurno kao što su dva i dva četiri. Taj mali Japanac poznao ju je čim ju je video.“

„On je video? U Africi?“

„Pa - samo taj kip. Ali to mu dođe na isto. Pročitajte i sami“, reče okrećući fotografiju na drugu stranu. Na poleđini je pisalo: Skulptura u drvetu, pleme S, Tokolul, istočna Anglija, Božić 1956.

Reče zatim: „Evo šta mi je taj Japanac ispričao“, i ja saznadoh ovo: gospodin Junioši je sa svojom kamerom prošao kroz Tokolul, selo negde bogu za leđima i potpuno neinteresantno; sastojalo se od koliba od blata, s majmunima u dvorištu i lešinarima na krovovima. Već je hteo da krene dalje kad je iznenada primetio jednog crnca gde sedi u dovratku i delje majmunske likove na jednom štapu. Gospodinu Juniošiju se to svidelo pa je zamolio crnca da mu pokaže i druge svoje radove. Na to mu je ovaj pokazao skulpturu devojčine glave; Juniošiju se učinilo, kako je rekao Džou Belu, da sanja. Ali kad je rekao da želi da je kupi, crnac je rukom pokrio svoje polne organe (što je kod njih, izgleda, izraz nežnosti, kao kad se kod nas kucne po srcu) i rekao da je ne prodaje. Japanac je ponudio pola kilograma soli i deset dolara, pa kilogram soli, ručni časovnik i dvadeset dolara, ali crnca ništa nije moglo pokolebati. Gospodin Junioši je u svakom slučaju želeo da sazna kako je nastala ta skulptura. Za to je dao svu so i svoj časovnik, a onda mu je crnac ispričao taj događaj na svom

jeziku, uz nešto malo rudimentarnog engleskog i uz veliko korišćenje prstiju i gestova. Izgleda da je u proleće te godine troje belaca dojahalo na konjima odnekud iz čestara. Jedna mlada žena i dva muškarca. Oba muškarca, očiju crvenih od groznice, bila su primorana da nekoliko nedelja odleže, drhteći, zatvoreni u jednoj izdvojenoj kolibi, a mlada žena, kojoj se dopao crni vajar, ostala je kod njega i spavala s njim na istoj slamnjači.

„U to ne verujem“, reče Džo Bel s izvesnim gađenjem. „Znam da je bila svojeglava, ali ne verujem ipak da bi išla tako daleko.“

„A zatim?“

„Ništa zatim“, reče sležući ramenima. „Posle nekog vremena otišla je isto kao što je i došla, na konju.“

„Sama ili s onom dvojicom?“

Džo Bel trepnu. „S tom dvojicom, verovatno. Onda se Japanac raspitivao za nju po celoj toj zemlji. Ali niko je drugi više nije video.“ U tom trenutku učini mi se da je osetio koliko me je time razočarao, ali nije želeo da na tome ostane. „Jedno ipak morate priznati: to je jedina pouzdana vest o njoj za ne znam ni sam koliko“, brojao je prstima, ali njih nije bilo dovoljno, „godina. Jedino što se nadam, to je da je bogata. Mora da je bogata. Moraš biti bogat da bi se smucao po Africi.“

„Ona po svoj prilici nije nikada ni nogom kročila u Afriku“, rekoh, verujući i sam u to; ali ipak sam mogao tamo da je zamislim; Afrika je zemlja u koju bi ona otišla. I ta skulptura: gledao sam opet fotografije te glave.

„Kad toliko znate, gde je ona?“

„Mrtva. Ili u ludnici. Ili udata. Mislim da se udala i smirila i to možda baš ovde, u ovom gradu.“

Razmišljao je malo. „Ne“, reče, i odmahnu glavom. „Reći ću vam i zašto. Da je u ovom gradu; ja bih je video. Kad neko toliko voli da se šeta kao ja, onda je taj za deset do dvanaest godina pešice prokrstario mnoge ulice, za sve to vreme pogledom tražio samo jednu osobu, i shvatio da niko drugi nije kao ona, zar onda nije jasno kao dan da ona nije ovde? Često viđam poneki deo od nje, ravnu malu zadnjicu, od svake mršave devojke koja ide pravo i brzo pomislim da je ona...“, on zastade, kao da je odjednom primetio koliko sam se zagledao u njega. „Mislite da sam šenuo pameću?“

„Ne, samo nisam znao da ste je voleli. Ne tako.“

Zažalio što sam to rekao; to ga je zbunilo. On pokupi fotografije pa ih vrati u kovertu. Pogledah na časovnik. Nisam morao nikuda da idem, ali pomislih da je bolje da ga sad ostavim.

„Pričekajte“, reče i zgrabi me za ruku. „Voleo sam je, naravno. Ali nisam zaželeo da je dodirnem.“ On dodade, bez osmeha: „Ne znači da ne mislim o tome. Čak i sada, a desetog januara navršiću šezdeset sedam godina. To je neobično; ali što sam stariji, sve više mislim o tim stvarima. Ne sećam se da sam o tome toliko mislio kad sam bio mlad, a sad mi je to gotovo stalno na pameti. Možda što je čovek stariji, i što teže može te želje da ostvari, možda mu se baš zato sve to toliko vrzma po glavi i opterećuje ga.“

Kad god pročitam u novinama kako se neki starac obrukao, uvek znam da je to zbog tog tereta. Ali“, on nali sebi čašu viskija pa ga ispi čistog, „ja se nikad neću osramotiti. I, kunem vam se, tako nešto nije mi palo na um u vezi s Holi. Može se voleti i bez toga. Prema osobi koju tako volite ponašate se kao prema nekome ko vam je prijatelj.“

Dva čoveka uđoše u bar i meni se učini da je vreme da pođem. Džo Bel me isprati do vrata. Tu me opet uhvati za ruku.

„Verujete li u to?“

„Da niste želeli da je dotaknete?“

„Ne, već da je ona bila u Africi?“

U tom trenutku nisam nekako mogao da se setim šta mi je pričao; zapamtio sam jedino ovu sliku: ona odlazi, jašući konja. „Sad je svejedno, otišla je.“

„Da“, reče on otvarajući vrata. „Prosto otišla.“

Napolju je kiša prestala, a vazduh je bio još pun vlažne izmaglice, pa ja zaokrenuh za ugao i odoh u ulicu gde se nalazila kuća od mrkog peščanika. U toj ulici ima drveća koje leti širi hladovite senke po pločniku, ali sad je lišće već bilo požutelo i uglavnom opalo, a pločnik je bio klizav od mokrog lišća. Kuća se nalazila na sredini bloka, do crkve sa čijeg plavog tornja otkucavaju sati. Kuća je doterana otkako sam se iselio iz nje; elegantna crna vrata zamenila su stara sa staklom koje imitira mraz, a prozori su uokvireni ukusnim sivim žaluzinama. Tu ne stanuje više niko od onih kojih se sećam, niko osim gospođe Safije

Spanele, prozuklog koloraturnog soprana, koja je svako poslepodne odlazila u Central park da vežba na koturaljkama. Znam da ona još tu stanuje jer sam se popeo uz stepenice i čitao imena na poštanskim sandučićima. Po jednom takvom sandučiću prvi put sam i primetio Holi Golajtli.

Stanovao sam u toj kući nedelju dana kad sam spazio da na sandučiću stana broj 2 stoji neobična posetnica. Bila je štampana lepim slovima, izgledala zvanično, i na njoj je pisalo *Gospođica Holidej Golajtli*; a ispod toga, u uglu, *na proputovanju*. To me zaokupilo kao neka nametljiva melodija: *Gospođica Holidej Golajtli, na proputovanju*.

Jedne noći, znatno po ponoći, probudio me glas gospodina Juniošija koji je vikao nekome dole. Pošto je stanovao na poslednjem spratu, glas mu se razlegao po celoj kući, očajan i strog. „Gospođice Golajtli! Ja moram da protestujem!“

Glas koji mu je odgovorio odozdo sa dna stepenica bio je luckasto mlad i veseo. „Oh, mili moj, izvinite, molim vas, izgubila sam taj prokleti ključ.“

„Ne možete stalno zvoniti na moja vrata. Ja vas molim, molim da naručite da vam se napravi nov ključ.“

„Ali, sve ih pogubim.“

„Ja radim, moram da spavam“, vikao je gospodin Junioši. „A vi uvek zvonite na, moje zvono...“

„Oh, ne ljutite se, dragi moj mali gospodine: neću više nikada. A ako obećate da se nećete ljutiti“, njen glas se sve više približavao kako se penjala, „mogla bih vam dopustiti da me snimate kao što ste želeli.“

Ja sam sad već bio ustao i malo odškrinuo vrata. Čuo sam ćutanje gospodina Juniošija: kažem čuo zato što je ono sad bilo primetno praćeno sasvim drukćijim disanjem.

„Kada?“, upita on.

Devojka se nasmeja. „Jednog dana“, reće malo zaplićući jezikom.

„Kad god zaželite“, reće on, pa zatvori vrata. Izišao sam u hodnik i nagnuo se preko ograde, taman toliko da ja nju mogu da vidim, a ona mene ne. Još se pela uz stepenice pa je onda stigla do odmorišta; svetlost u holu pade na njenu šarenu dečaćki kratku kosu sa mrkim, albinoplavim i žutim pramenovima. Veće je bilo toplo, bezmalo letnje, i ona je bila u lakoj uskoj crnoj haljini i crnim sandalama, a oko vrata je imala nizove bisera. I pored sve njene elegantne vitkosti izgledala je zdrava kao sa reklame za jutarnje zobene pahuljice, odavala utisak čistoće koja se postiže sapunom i limunom, a obrazi su joj bili tamnorumeni. Imala je velika usta i prćast nos. Tamni naočari skrivali su joj lice. To je bilo lice osobe koja više nije dete, ali još nije ni žena. Što se njenih godina tiče, mogla je imati bilo koje između šesnaest i šezdeset; docnije se ispostavilo da su je tada od devetnaestog rođendana delila još dva meseca.

Nije bila sama. Za njom je išao neki muškarac. Način na koji je on punačkom rukom držao za bedro izgledao je nekako nepristojan; ne s moralnog gledišta već sa estetskog. Bio je nizak i debeo, lica opaljena veštačkim suncem i namazana pomadom, u prugastom odelu s crvenim karanfilom koji je venuo u reveru. Kad su stigli do vrata, preturala je po tašni i tražila ključ ne obraćajući pažnju na to što je on njuška po potiljku svojim debelim usnama. Kad je, najzad, našla ključ i otvorila vrata, okrenula mu se srdačno:

„Hvala, srce, baš ste bili zlatni što ste me dopratili.“

„Hej, mala!“, uzviknu on, pošto su mu se vrata zatvorila pred nosom.

„Molim, Hari?“

„Hari je onaj drugi. Ja sam Sid. Sid Arbak. Sviđam ti se.“

„Obožavam vas, gospodine Arbak. Ali laku noć, gospodine Arbak.“

Gospodin Arbak je s nevericom zurio u vrata kad su se definitivno zatvorila. „Hej, mala, pusti me unutra, mala. Sviđam ti se, mala. Ja se dopadam ženama. Zar nisam platio račun za njih pet - za tvoje prijatelje koje sam tada prvi put u životu video? Zar mi to ne daje prava da očekujem malo nežnosti od tebe? Sviđam ti se, mala.“

Prvo tiho zakuca na vrata, a onda jače; naposletku uzmače nekoliko koraka, saže se i ustremi kao da će navaliti na vrata i probiti ih. Ali umesto toga, on se stušiti

niz stepenice udarajući pesnicom o zid. Kad je stigao do dole, otvoriše se vrata devojčinog stana i ona izviri napolje.

„Oh, gospodine Arbak...“

On se okrenu, s osmehom olakšanja koji mu se preli preko lica: ona se ipak šalila.

„Kad vas sledeći put neka devojka zamoli da joj date malo sitnine za toalet“, viknu ona ne šaleći se nimalo, „poslušajte me, dragi moj, nemojte joj dati dvadeset pet centi!“

Održala je obećanje dato gospodinu Juniošiju; ja bar pretpostavljam da nije više zvonila na njegovo zvonce, jer je sledećih dana počela da zvoni na moje, ponekad u dva, a nekad u tri i u četiri izjutra. Nije se nimalo ustručavala što me u nevreme prisiljava da ustanem i pritisnem dugme da bih joj otvorio ulazna vrata. Kako sam tada imao malo prijatelja, a među njima nijednog koji bi tako kasno dolazio, znao sam uvek da je to ona. Ali kad se to prvi put dogodilo, izišao sam pred svoja vrata, očekujući loše vesti, kakav telegram, ali gospođica Golajtli mi samo viknu odozdo: „Izvinite, srce - zaboravila sam svoj ključ.“

Mi se, naravno, nikad nismo upoznali, mada smo se, naravno, sretali na stepenicama, na ulici, ali ona kao da me nikada nije videla. Nikad nije bila bez tamnih naočara, i uvek je bila uredna i negovana; u njenom odevanju dosledno se ogledao dobar ukus: uvek je bila u sasvim jednostavnim neupadljivim haljinama plave ili sive boje, bez sjaja, ali je zato ona u njima blistala. Čovek bi za nju pomislio da je fotografski model ili mlada glumica, ali je po

vremenu njenih izlazaka bilo očigledno da nema vremena ni za jedno ni za drugo.

Ponekad sam je sretao i dalje od našeg kraja. Jedanput me neki rođak iz unutrašnjosti odveo u restoran „21“ i tamo je, za stolom namenjenom najotmenijim gostima, sedela okružena sa četiri muškarca od kojih nijedan nije bio gospodin Arbak, mada se za svakog od njih moglo pomisliti da je on, gospođica Golajtli se slobodno i pred svetom češljala; njen izraz kao da joj se zeva ugasio je moje oduševljenje što večeram u tako otmenom restoranu. Druge večeri letnja vrućina me oterala iz sobe. Išao sam Trećom avenijom do Pedeset prve ulice gde je u izlogu jedne prodavnice antikviteta bilo nešto čemu sam se divio: dvorac od kaveza za ptice u obliku džamije s minaretima i odajama koje su vapile za brbljivim papagajima. Ali cena je bila trista pedeset dolara. Kad sam se vraćao kući primetio sam pred Klarkovim salunom gomilu taksi šofera zanetu posmatranjem pripitih australijanskih oficira koji su pevali dubokim glasovima „Matilda pleše“. Pevajući, vrteli su se dok su na smenu igrali s jednom devojkom na kaldrmi ispod nadvožnjaka za električni voz, a devojka, niko drugi do gospođica Golajtli, lepršala je u naručju svojih kavaljera laka kao svilena marama.

Ali ako gospođica Golajtli i dalje nije bila svesna mog postojanja, osim kao pomoćnog uređaja za zvono na ulaznim vratima, ja sam tokom tog leta postao autoritet za njeno. Otkrio sam, posmatrajući kantu za otpatke pred njenim vratima, da se njeno redovno štivo sastoji od

jeftinih večernjih listova, prospekata turističkih agencija i proročanstava zvezdočataca, da puši neke ezoterične cigarete po imenu *pikejn*, da živi na belom siru i keksu *melba*, da je šarenilo njene kose donekle i delo njenih ruku. Iz istog izvora saznao sam da dobija ljubavna pisma na kilo. Uvek su bila iscepkana na uske tračice, kao za obeležavanje stranice u knjizi. Ponekad sam u prolazu uzeo koju traku za knjigu. *Sećam se i nedostaješ mi i kiša i molim te piši i do đavola i do vraga* bile su reči koje su se najčešće ponavljale na tim papirićima; *te, i usamljen i ljubav*.

Osim toga imala je mačku i svirala je na gitari. U dane kad bi sunce pripeklo oprala bi kosu pa bi zajedno s mačkom, riđim tigrastim mačorom, sedela na odmorištu spoljnih stepenica prebirajući po gitari dok joj se kosa sušila. Kad god sam čuo muziku, prišao bih prozoru i tu ćutke stajao. Svirala je vrlo dobro, a ponekad je i pevala. Znala je sve šlagere iz mjuzikala, Koul Portera i Kurta Vajla; naročito je volela pesme iz *Oklahome* koje su tog leta bile nove i svugde se pevale. Ali bilo je trenutaka kada je pevala pesme za koje se čovek morao pitati gde li ih je naučila, i uopšte, odakle je došla. Oštre i nežne melodije s rečima koje su mirisale na borove šume i na prerije. Jedna od njih je glasila: *Neću da spavam, neću da umrem, hoću samo da putujem po nebeskim pašnjacima*; izgleda da joj je baš ta najviše godila, jer bi nju najčešće pevala još dugo pošto bi joj se kosa osušila, pošto bi sunce zašlo i u sutonu počeli da se pojavljuju osvetljeni prozori.

Ali naše poznanstvo nije napredovalo do septembra, do jedne večeri kad su se prvi blagi talasi jesenje svežine osetili u vazduhu. Bio sam u bioskopu, vratio se kući i legao u krevet s najnovijom Simenonovom knjigom u rukama i čašom viskija na stočiću: to je toliko bila moja predstava o savršenoj udobnosti da nisam mogao da razumem zašto me neka nelagodnost obuzima sve više i više tako da je na kraju i srce počelo jače da mi bije. To je bilo osećanje o kome sam čitao, sam o njemu pisao, ali do tada ga još nikad nisam doživeo. Osećao sam se kao da me neko posmatra. I to neko u sobi. Onda se ču naglo kucanje na prozoru, ja ugledah avetinjsko sivilo i prolih viski. Trebalo je da prođe izvesno vreme da se priberem, otvorim prozor i upitam gospođicu Golajtli šta želi.

„Kod mene je dole u stanu najstrašniji čovek koji se može zamisliti“, reče ulazeći s pomoćnog stepeništa u sobu. „Znate, simpatičan je kad nije pijan, ali čim počne da pije vino, o Bože *quelle* zver! Ako išta na ovom svetu mrzim, to su muškarci koji ujedaju.“ Ona smače s ramena domaću haljinu od sive kaše da mi pokaže šta se dešava kad neki muškarac ujeda. Ispod te haljine nije ništa imala. „Žao mi je ako sam vas uplašila. Ali kad je ona životinja postala tako nesnosna prosto sam izišla kroz prozor. On verovatno misli da sam u kupatilu, mada se mene nimalo ne tiče šta on misli, neka ide do đavola, umoriće se, zaspće, zaboga i trebalo bi da zaspri, popio je osam martinija pre večere, i vina toliko da bi se njim mogao ceo slon oprati. Slušajte, možete me izbaciti odavde ako želite. Neprijatno mi je što sam ovako banula kod vas. Ali na

spoljnom stepeništu bilo je tako đavolski hladno. A vi ste izgledali kao da vam je vrlo lepo. Kao moj brat Fred. Kad smo bili deca spavalo nas je četvoro u jednom krevetu, a on mi je jedini dopuštao da se za hladnih noći privijem uz njega. Da, imate li išta protiv toga da vas zovem Fred?"

Sad je već bila sasvim u sobi, i tu je zastala gledajući me netremice. Nikad je ranije nisam video bez tamnih naočara; sad je bilo očigledno da su stakla bila u diopterima, jer je bez njih gledala kroz sužene kapke, kao juveliri u nakit. Njene oči bile su velike, malo plave, malo zelene, prošarane smeđim pegicama: šarene kao i njena kosa, i, kao i ta kosa, obasjavale su sve oko sebe toplom svetlošću.

„Mislite sigurno da sam veoma drska. Ili tris fou. Ili već tako nešto.“

„Ne, nikako.“

Kao da je bila razočarana. „Da, mislite. Svi to misle. Meni to ne smeta. Naprotiv, koristi mi.“

Ona sede na jednu od mojih rasklimanih fotelja od crvenog pliša, podvi noge poda se pa pogleda po sobi škiljeći još više. „Kako možete ovo da podnosite? Pa ovo je soba strave i užasa.“

„Oh, čovek se na sve navikne“, rekoh, nezadovoljan sam sobom, jer sam se u stvari ponosio svojim stanom.

„Ne znam. Ja se nikad ni na šta ne naviknem. Oni koji se navikavaju mogli bi isto tako da budu već mrtvi.“ Ona opet kritički pogleda po sobi. „Šta radite ovde po ceo dan?“

Mahnuh rukom prema stolu na kome je ležala visoka gomila knjiga i hartije. „Pišem.“

„Mislila sam da su svi pisci stari. Naravno, Sarojan nije star. Upoznala sam se s njim na nekom prijemu, i on zaista nije star. U stvari“, zamisli se ona, „kad bi se još malo bolje obrijao... uzgred budi rečeno, koliko godina ima Hemingvej?“

„Nešto preko četrdeset, mislim.“

„To nije loše. Mene ne može da uzbuđi muškarac mlađi od četrdeset dve godine. Poznajem neku šašavu devojkicu koja mi stalno govori da treba da idem doktoru za šizike: kaže da imam kompleks oca. A to je prosto naprosto merde. Ja sam sebe sama naučila da volim starije ljude, i to je najpametnije što sam učinila u životu. Koliko godina ima Somerset Mom?“

„Ne znam tačno. Šezdeset i neku.“

„Nije loše. Nikad još nisam spavala s piscem. Ne, čekajte: poznajete li Benija Šakleta?“ Namrštila se kad sam odmahnuo glavom. „Čudno. Napisao je mnogo stvari za radio. Ali quel rat. Kažite jeste li vi pravi pisac?“

„Zависи šta pod tim podrazumevate.“

„Pa, dragi moj, da li iko kupuje to što vi pišete?“

„Još ne.“

„Ja ću vam pomoći“, reče. „Mogu, znate. Pomislite samo koliko znam ljudi koji poznaju druge ljude. Pomoći ću vam zato što ličite na mog brata Freda. Samo, manji ste od njega. Nisam ga videla otkako je navršio četrnaest

godina, a to je bilo kad sam otišla od kuće, ali već tada je bio visok šest stopa i dva palca. Druga moja braća bila su rastom više kao vi, žgoljavi. A Fred je toliko izrastao od kikiriki putera. Svi su govorili da je lud što jede toliko kikiriki putera, ali on ništa drugo na ovom svetu nije voleo osim konja i kikiriki putera. Ali on nije bio lud, nego sladak, zanesen i veoma spor: kad sam otišla od kuće on je već treću godinu provodio u osmom razredu osnovne škole. Jadni Fred. Interesuje me da li mu u vojsci daju dosta kikiriki putera. To me podsetilo na nešto: gladna sam.“

Pokazao sam joj zdelu s jabukama, i u isti mah je upitao kako to da je tako mlada otišla od kuće. Pogledala me bezizrazno, protrljala nos kao da je svrbi; taj pokret, koji sam docnije često viđao, bio je znak da zalazim u zabranjenu oblast. Ona je, poput mnogih ljudi koji vam rado daju obaveštenja o sebi, sasvim intimne prirode, bila na oprezi čim joj se postavi neko direktno pitanje, nešto što bi ličilo na proveravanje. Zagrizla je jabuku i rekla: „Pričajte mi nešto od toga što ste napisali. Mislim, fabulu.“

„To je malo teže. Moje priče nisu od onih koje se mogu prepričati.“

„Suviše bezobrazne?“

„Možda ću vam jedanput dati koju da pročitate.“

„Viski se lepo slaže s jabukama. Naspite mi malo u čašu, dragi moj. Onda možete sami da mi čitate svoju priču.“

Veoma je malo pisaca, naročito među onima čija dela nisu objavljena, koji mogu odoleti pozivu da naglas čitaju

svoja dela. Ponudio sam pićem i nju i sebe, pa se smestio u fotelju nasuprot njenoj i počeo da čitam; glas mi je malo podrhtavao, nešto od treme a nešto od ushićenja: čitao sam joj svoju novu pripovetku koju sam dan pre toga završio, tako da ono neizbežno osećanje nezadovoljstva usled mana mog pisanja još nije imalo vremena da se razvije. Pripovetka se odnosila na dve žene, učiteljice, koje stanuju u zajedničkom stanu i kad se jedna od njih veri, ona druga širi glasine o njoj putem anonimnih pisama i izazove skandal koji osujeti brak. Dok sam čitao, pogledao sam pokatkad krišom u Holi, i srce mi se svaki put steglo. Vrpeljila se. Iscepkala je na sitne komadiće opuške u pepeljari, zamišljeno gledala u svoje nokte, kao da čezne za turpijom; što je još gore, kad je izgledalo da me sluša, na oči joj je pao tako izdajnički mraz da se činilo kao da razmišlja da li da kupi cipele koje je videla u nekom izlogu.

„Je li to kraj?“, upita, prenuvši se. Mučila se smišljajući šta bi još mogla da mi kaže. „Naravno, ja volim lezbijke. Nimalo ih se ne plašim. Ali priče o njima smrtno su mi dosadne. Prosto ne mogu sebe da zamislim u njihovom položaju. Pa dobro, dušo“, reče videći da je ne razumem, „ako to nije priča o dvema matorim lezbijkama, o čemu je onda, do đavola?“

Ali ja nisam bio raspoložen da svoju grešku što sam uopšte čitao pripovetku uvećam tim što bih je još s mukom objašnjavao. Ista ona sujeta koja me navela da se tako razgolitim prisilila me sada da zaključim da je ona neosetljiva, šupljoglava razmetljivica.

„Uzgred budi rečeno“, produži ona, „poznajete li slučajno kakve simpatične lezbijke? Tražim sustanarku. De, ne smejte se. Ja tako ne umem da organizujem svoj život, a nemam ni dovoljno novca da uzmem služavku, a lezbijke su zaista odlične domaćice, vole da obavljaju sve poslove po kući i s njima čovek nikad ne mora da misli na metle, na odmrzavanje frižidera ili na slanje rublja u perionicu. Stanovala sam u Holivudu s jednom devojkom, igrala je u vesternima; zvali su je Usamljeni šumar, ali moram priznati da je bilo bolje nju imati u kući nego bilo kog muškarca. Naravno, svet je mislio da sam i ja pomalo lezbijka. I naravno jesam. Svako je - pomalo. Pa šta onda? To još nikad nije odbilo nijednog muškarca, naprotiv, izgleda da ih to privlači. Eto, vidite, ta devojka, Usamljeni šumar, već se dva puta udavala. Lezbijke se obično jedanput udaju, tek toliko zbog imena. Čini im se da im to daje neku naročitu draž ako se posle zovu 'gospođa' ova ili ona. To nije istina!“ Zurila je u budilnik na stolu. „Nije moguće da je već četiri i po!“

Prozor je već počeo da se plavi. Zaveses su lepršale od jutarnjeg povetarca. „Šta je danas?“

„Četvrtak.“

„Četvrtak.“ Ona ustade. „O Bože“, reče pa opet sede jeknuvši, „to je baš strašno.“

Bio sam suviše umoran da bih bio radoznao. Legao sam na krevet i sklopio oči. Ipak, nisam odoleo: „Šta je to tako strašno u tome što je četvrtak?“

„Ništa. Ništa, osim toga da ja uvek zaboravim kad se on približava. Znae, svakog četvrtka moram da stignem na voz koji polazi u osam i četrdeset pet. Toliko su sitničavi s tim vremenom za posete, pa ako tamo stignete u deset, imate još sat do onog vremena kad ti jadnici ručaju. Zamislite samo, ručaju u jedanaest. Mogla bih da idem u dva, i to bi mi bilo mnogo zgodnije, ali on voli da dođem ujutro, kaže da ga to razvedri za ceo dan. Moram ostati budna“, reče štipajući se za obraze dok nisu porumeneli, „nemam vremena za spavanje. Ako zaspim, posle ću izgledati kao da sam tuberkulozna, sva ću propasti, a to ne bi bilo lepo: nijedna devojka ne bi otišla u Sing-Sing sva zelena u licu.“

„Verovatno ne bi.“ Srdžba koja me bila obuzela zbog moje priče, sad je popuštala i devojka me opet zainteresovala.

„Svi se posetioci tako trude da izgledaju što je moguće bolje, i to je veoma dirljivo, trone vas do suza kad vidite kako su se žene obukle u najlepše što imaju; toliko se muče da izgledaju lepo, i da prijatno mirišu, i zato su mi drage. Volim i decu, naročito male crnce. Mislim na decu koju žene dovode muževima u zatvor. Čovek bi pomislio da je žalosno videti tamo decu, ali nije; devojčice dolaze s mašnjama u kosi, a svima se cipele sijaju kao sunce; pomislili biste da ih vode negde na sladoled, a ponekad vam se učini da se u toj sobi za posete skupilo društvo da se proveseli. Kako mu drago, tek nije onako kao na filmu: znate ono, tmurna lica koja nešto šapuću kroz rešetke.

Nema nikakve rešetke: između vas i njih je samo neka tezga na koju deca mogu da stanu da ih očevi pomaze; ako hoćete nekoga da poljubite, dovoljno je samo da se nagnete preko tezge. Najviše mi se sviđa to što su oni toliko srećni što se vide, toliko su toga pripremili da kažu jedni drugima da tu ne može da bude dosadno; stalno se smeju i drže za ruke. Drukčije je posle“, reče. „Viđam ih u vozu. Mirno sede i gledaju u reku kako teče.“ Ona privuče pramen kose do usta i poče da ga gricka. „Smetam vam da spavate. Spavajte vi samo.“

„Pričajte, molim vas. Zanima me to.“

„Znam. Zato i želim da spavate, jer ako produžim, ispričaću vam sve o Saliju. Nisam sigurna da bi to baš bilo fer.“ Grickala je kosu ćutke. „Nisu mi, doduše, nikada rekli da o tome ne pričam. Bar ne izričito. A to i jeste čudno. Možda biste to mogli uneti u neku priču, samo da izmislite druga imena i tako dalje. Slušajte, Fred“, reče posegnavši za drugom jabukom, „morate mi se zakleti - prekrstite ruke na srce i poljubite svoj lakat.“

Možda ljudi od gume mogu da poljube svoj lakat; što se mene tiče ona se morala zadovoljiti nečim približnim.

„Lepo“, reče, usta punih jabuke, „možda ste čitali o njemu u novinama. Zove se Sali Paradajz, i ja govorim jidiš bolje nego on engleski, ali on je mnogo sladak starčić i strašno je pobožan. Ličio bi na fratra da nema one zlatne zube; kaže da se moli Bogu za mene svake večeri. Naravno, nije nikada bio moj ljubavnik; što se toga tiče, nisam ga ni poznavala pre nego što je dospao u zatvor. Ali

sad ga obožavam; pa posećujem ga već sedam meseci svakog četvrtka i mislim da bih išla tamo i da mi ništa ne plate. Ova je gnjila“, reče, pa ostatak jabuke baci kroz prozor.

„Uzgred budi rečeno, poznavala sam Salija iz viđenja. Dolazio je u bar Džoa Bela, onog iza ugla; nikad ni sa kim nije razgovarao, samo je tamo stajao, kao oni ljudi koji žive po hotelima. Ali kad se toga setim, začudim se kako nisam primetila da me stalno posmatra, jer čim su ga poslali tamo (Džo Bel mi je pokazao njegovu sliku u novinama. Zlikovac. Mafija. I sve te gluposti, ali osudili su ga na pet godina) dobila sam telegram od jednog advokata. Pozivao me da mu se odmah javim radi nečega što je u mom interesu.“

„Pomislili ste da vam je neko zaveštao milion dolara?“

„Ne, nikako. Mislila sam da to Bergdorf pokušava da naplati ono što mu dugujem. Ali reskirala sam i otišla tom advokatu (ako je on uopšte advokat u što sumnjam, jer izgleda da nema svoje kancelarije nego samo uslužni telefon i uvek zakazuje sastanke u restoranu 'Hamburško nebo', a to je zato što je on debeo pa može da pojede deset hamburgera i dve zdele variva, i posle još pun tanjir pite s limunom). Pitao me da li bih volela da razonodim jednog usamljenog starca, i da za to dobijem stotku nedeljno. Rekla sam mu, slušajte, dragi moj, obratili ste se na pogrešnu adresu, nisam ja milosrdna sestra koja se bavi i uzgrednim trikovima. Nisam bila impresionirana ni honorarom: toliko možete da zaradite i prilikom odlaska u

toalet: svaki iole pristojniji gospodin daće vam pedeset dolara kad ga zamolite da vam da nešto sitnine za tamo, a ja uvek tražim i za taksi, to je drugih pedeset. Ali onda mi je on rekao da je njegov klijent Sali Paradajz. Kazao je da mi se stari Sali odavno divio *a la distance*, pa zar onda ne bih učinila dobro delo kad bih pristala da ga posećujem jednom nedeljno. E, to nisam mogla da odbijem: bilo je suviše romantično.“

„Ne znam. Ne bih rekao da je to sasvim u redu.“

Ona se osmehnu. „Mislite da lažem?“

„Pre svega, oni ne dopuštaju da bilo ko posećuje zatvorenike.“

„Oh, naravno ne. U stvari, strašno su me gnjavili zbog toga. Ja sam tobože njegova nećaka.“

„I to je tako prosto? Za jedan sat razgovora on vam plaća sto dolara?“

„Ne plaća on, nego njegov advokat. Gospodin O'Šonesi mi pošalje sto dolara čim mu dostavim izveštaj o vremenu.“

„Mislim da biste lako mogli zapasti u ozbiljnu nepriliku“, rekoh i ugasih lampu; nije više bila potrebna, jutro je osvojilo sobu a i golubi su gukali na spoljnom stepeništu.

„Kako?“, upita ona ozbiljno.

„U pravnim knjigama mora da postoji nešto o lažnom identitetu. Pa vi najzad niste njegova nećaka. A kakav to izveštaj o vremenu pominjete?“

Ona zevnu zaklanjajući usta rukom. „To nije ništa. Samo ostavim poruku o vremenu onom čoveku na uslužnom telefonu tako da gospodin O'Šonesi sigurno zna da sam bila tamo. Sali mi kaže šta da mu javim, nešto kao, oh, 'Kubu je zahvatio uragan' ili 'U Palermu pada sneg'. Ne plašite se, srce, odavno već vodim sama brigu o sebi.“ Jutarnja svetlost kao da se prelamala kroz nju: kad mi je navukla pokrivače do brade svetlucala je kao prozirno dete; onda je legla pored mene. „Ne smetam vam? Hoću samo malo da se odmorim. I sad više ni reči da ne kažemo. Spavajte.“

Pravio sam se da spavam, disao duboko i ravnomerno. Zvona na tornju obližnje crkve odbiše pola časa, zatim pun čas. Bilo je šest kad mi je spustila ruku na rame, lak dodir koji pazi da ne probudi. „Jadni Frede“, prošapta, i ja pomislih da meni govori, ali nije bilo tako. „Gde si Frede? Hladno je. Vetar nosi sneg.“ Spusti obraz na moje rame - bio je težak i vlažan.

„Zašto plačete?“

Ona ustuknu i sede. „Oh, Bože“, reče pošavši prema prozoru i spoljnom stepeništu, „mrzim njuškala.“

Sutradan, u petak, našao sam pred svojim vratima, kad sam došao kući, veliku luksuznu korpu iz delikatesne radnje Čarls i Komp. s njenom posetnicom: *Gospođica Holidej Golajtli na proputovanju*; na poleđini je nespretnim detinjastim rukopisom bilo napisano: *Hvala vam, dragi moj Frede. Molim vas oprostite mi za prošlu noć. Bili ste veliko srce.*

Mille tendresse - Holi. P.S. Neću vas više uznemiravati.
Odgovorio sam: Molim vas uznemiravajte me, i tu ceduljicu ostavio s onim što sam mogao da kupim, s kiticom ljubičica od uličnog prodavca. Ali ona je izgleda ozbiljno mislila ono što je rekla u pisamcem; nisam je ni video ni čuo, pa sam zaključio da je nekako došla do ključa od ulaznih vrata. Kako mu drago, tek ona više nije zvonila na moja vrata. To mi je nedostajalo, a što je vreme više prolazilo, počeo sam sve više da se ljutim na nju, kao da me je napustio najbliži prijatelj. Uznemiravajuća usamljenost uvukla se u moj život, ali ona u meni nije izazvala želju da potražim prijatelje koje duže poznajem: oni su mi sada ličili na dijetu bez soli i šećera. Do srede su me već toliko obuzele misli o Holi, o Sing-Singu i Sali Paradajzu, o tom svetu u kom muškarci kao od šale daju više od pedeset dolara ženama kad polaze u toalet, da više nisam mogao da radim. Te noći ostavio sam u njenom poštanskom sandučetu ceduljicu: *Sutra je četvrtak*. Sutradan sam bio nagrađen još jednim pisamcetom s dečjim rukopisom:

Hvala vam što ste me podsetili. Možete li da svratite na čašicu pića večeras oko 6?

Čekao sam do šest i deset, a onda sam sebe primorao da zakasnim još pet minuta.

Neka čudna prilika otvorila mi je vrata. Mirisao je na cigare i kolonjsku vodu. Cipele su očigledno imale visoke potpetice; da nije bilo tih nekoliko dodatih palaca, za njega bi se reklo da je malen rastom. Njegova pegava ćelava

glava bila je velika kao u kepeca: na nju su bila prikačena dva šiljata, zaista satirska uva. Imao je oči pekinških pasa, nemilosrdne i pomalo zbunjene. Dlakavi čuperci izvicali su iz njegovih ušiju i iz nosa; obrazi su mu bili sivi od brade izrasle tokom popodneva, a kad se rukovao sa mnom, učinilo mi se bezmalo da mu je ruka zarasla u krzno.

„Mala je u kupatilu“, reče pokazavši cigarom prema susednoj prostoriji iz koje se čulo šištanje vode. Soba u kojoj smo stajali (stajali smo zato što nije bilo ničega na što bi se moglo sestiti) izgledala je kao da se novi stanar tek uselio u nju; prosto vam se činilo da mora da miriše na tek obojene zidove. Koferi i neraspakovani sanduci predstavljali su jedini nameštaj. Sanduci su služili kao stolovi. Na jednom je stajao bokal s martinijem, na drugom lampa, gramofon, Holina riđa mačka i široka vaza sa žutim ružama. Na polici za knjige, preko celog jednog zida, nalazilo se pola reda literature. Odmah sam se zagrejao za tu sobu, dopao mi se njen izgled noćne ptice.

Čovek pročisti grlo kašljucanjem. „Očekuju vas ovde?“

Moje klimanje glavom nije mu se činilo ubedljivo. Njegove hladne oči operisale su po meni i činile jasne, istraživačke zareze. „Ovde dolaze mnogi nezvani. Poznajete malu odavno?“

„Ne baš odavno.“

„Znači ne poznajete je dugo?“

„Stanujem ovde, gore na spratu.“

Moj odgovor kao da mu je objasnio dovoljno da bi mogao da se opusti. „Imate isti ovakav stan?“

„Mnogo manji.“

On strese pepeo na pod. „Ovo je jazbina. Prosto neverovatno. Ali mala ne ume da živi čak i kad ima para.“ Govor mu je imao stakato-metalni ritam kao teleprinter. „Prema tome“, reče „šta mislite, je li ona ili nije?“

„Je li ili nije šta?“

„Lažna.“

„Ne bih rekao.“

„Grešite. Lažna je. Ali s druge strane u pravu ste. Nije lažna zato što je uistinu takva. Veruje u sve one gluposti u koje veruje. Ne možete da je urazumite. Pokušavao sam sve dok mi suze nisu potekle niz lice. Beni Polan koga svugde poštuju, taj Beni Polan je pokušao. Beni je bio naumio da se njom oženi, ali ona neće ni da čuje za to. Beni Polan je potrošio možda nekoliko hiljada dolara na nju šaljući je psihijatrima. Čak i onom čuvenom, koji zna samo nemački da govori, i njemu je poslao. Ne možete da je oslobodite“, on steže pesnicu kao da bi hteo da smoždi nešto neopipljivo, „ideja. Pokušajte jednom prilikom. Navedite je da vam ispriča nešto od toga u što veruje. Ali znate“, reče, „ja volim tu malu. Svi je vole, samo ima ih i koji je ne vole. Ja je volim. Iskreno volim tu malu. Osetljiv sam, eto zato je volim. Morate biti osetljivi da biste umeli da je cenite: morate imati pesničku žicu. Ali reći ću vam nešto: možete vi za nju život da date, ona će vam za uzvrat pružiti balegu na tanjiru. Uzmite na primer ovo - ko je ona, ovakva kakvu je danas vidite? Tačno jedna od onih devojaka o kojima čitate u novinama kako su završile

pošto su popile punu bočicu tableta za spavanje. Video sam to više puta no što vi imate prstiju na nogama, a te male čak nisu ni bile šašave. A ona je šašava.“

„Ali mlada. I još dugo će biti mlada.“

„Ako mislite na njenu budućnost, opet grešite. Evo uzmite, pre dve godine, kad je bila tamo na Zapadnoj obali, moglo je biti drukčije. Onda je situacija bila druga, interesovali su se za nju i tada je zaista mogla da ima para kao blata. Ali kad tako nešto jednom napustite, to se više nikad ne vraća. Pitajte Lujzu Rajner. A ona je bila zvezda. Holi, naravno, nije bila zvezda; nikad nije izbila u prvi plan. Ali to je bilo pre 'Priče o dr Vaselu'. Tada je zaista mogla da namlati silne pare. Ja to znam, razumete, zato što sam je gurao.“ On uperi cigaretu na sebe. „O. Dži. Berman.“

Očekivao je da ću odmah znati ko je taj O. Dž. Berman, i ja nisam imao ništa protiv toga da mu ugodim, samo nikad još nisam čuo za to ime. Posle se ispostavilo da je on agent nekih holivudskih glumica.

„Ja sam je prvi zapazio. Tamo u Santa Aniti. Povazdan se vrzmala oko ekipe. Zainteresovao sam se: profesionalno. Utvrdio da je došla s nekim bezveznim tipom, i da s njim živi. Kažem mu: sebi ruke ako nećeš da imaš posla s policijom: znate, malo je tad bilo samo petnaest godina. Ali ima stila: interesantna je, filmska. Čak i kad nosi naočare s ovako debelim staklima, čak i kad progovori pa ne znate da li je seljačko dete negde s planine, ili je iz Oklahome ili bog bi znao odakle. Ja to još ne znam. I sve

mi se čini da to niko nikada neće ni znati. Velika je lažljivica, možda to više ni ona sama ne zna. Ali bila nam je potrebna puna godina dana da popravimo taj njen izgovor. To nam je najzad pošlo za rukom, i to posle časova francuskog jezika: pošto je naučila da imitira francuski izgovor, naučila je da imitira i engleski. Dotali smo je prema tipu Margaret Saliven, ali imala je ona i neke svoje štosove, ljudi su se zainteresovali za nju, i to one krupne zverke, i kao kruna svega, Beni Polan, ugledan čovek, Beni Polan hoće njom da se oženi. Zar bi ijedan agent mogao nešto više da poželi? A onda, gle! 'Priča o doktoru Vaselu'. Gledali ste taj film? Sesil B. de Mil. Gari Kuper. Isuse! Polomio sam se, i sve najzad lepo ide, organizuje se probno snimanje: ona treba da igra bolničarku doktora Vasela. Jednu od njegovih bolničarki, u svakom slučaju. Onda, bum! Zazvoni telefon.“ On digne slušalicu s nekog telefona koji lebdi u vazduhu i prinese je uvu.

„Kaže, ovde Holi, a ja njoj, srce, čini mi se kao da govoriš iz daljine, a ona meni, u Njujorku sam, šta radiš, kog đavola, u Njujorku, pitam je, danas je nedelja, a ti sutra treba da ideš na probno snimanje? U Njujorku sam, kaže ona meni, zato što još nikad nisam bila u Njujorku. Da si se smesta ubacila u prvi avion, kažem, i pravac ovamo, a ona kaže neću. Šta sad izvodiš, mala, pitam je. Kaže moraš to da želiš da bi bila dobra na filmu, a ja to ne želim, pa šta do đavola želiš, pitam je, a ona kaže, čim to saznam, tebi ću prvom javiti. Eto na to sam mislio kad sam vam rekao: balega na tanjiru.“

Riđi mačak skoči sa sanduka i poče da se češe o njegovu nogu. On ga podiže vrhom cipele i baci, što je bilo ružno, ali on mačka u stvari nije ni primetio od silne razdražljivosti.

„Je li ovo to što ona želi?“, upita šireći ruke. „Gomilu tipova koji nisu pozvani? Da živi od napojnica. Da se skita s propalicama. Možda bi mogla da se uda za Rasti Trolera? Trebalo bi za to da joj se dodeli odlikovanje, je l' te?“

Čekao je, gledajući me ljutito.

„Izvinite, ne poznajem ga.“

„Kad ne znate Rastija Trolera, onda ne znate mnogo ni o ovoj maloj. Šteta“, reče cokćući jezikom i klimajući velikom glavom. „Nadao sam se da možete da utičete na malu. Da je urazumite pre nego što bude prekasno.“

„Ali sudeći po vašim rečima, već je prekasno.“

On odbi prsten duvanskog dima pa sačeka da iščili i tek se onda nasmeši; taj osmeh izmeni njegovo lice i ono odjednom postade blago, pitomo.

„Opet bih ja nju mogao dovesti do velikih para. Kao što sam vam već kazao“, reče, a sad je to zvučalo iskreno, „ja zaista volim tu malu.“

„Kakve to skandalozne vesti širite, O. Dži?“ Holi došljapka u sobu, manje-više obavijena peškirom; tragovi njenih mokrih nogu ostajali su po podu.

„Uobičajene. Pričam da si šašava.“

„Fred to već zna.“

„Ali ti ne znaš.“

„Zapalite mi cigaretu, srce“, reče ona skidajući hitro s glave kapu za kupanje i tresući kosu. „Ne mislim na vas, O. Dži. Vi uvek tako obalavite cigaretu.“

Ona uze mačka i stavi ga sebi na rame. Mačak je tu stajao kao ptica na grani, a šape zario u njenu kosu kao da je to povescmo vune, ali to je i pored tih simpatičnih nestašluka bio tmuran mačak s licem gusara ubojice; jedno njegovo oko bilo je plavičasto i slepo, a drugo je blistalo od mračnih namera.

„O. Dži. je sentimentalna balavka“, reče ona i uze cigaretu koju sam joj pripalio, „ali on zna mnogo telefonskih brojeva. Koji je broj Dejvida Selznika, O. Dži?“

„Ostavi me na miru.“

„Ne šalim se, srce. Želim da ga pozoveš i da mu kažeš kakav je genije Fred. Napisao je silno mnogo najboljih priča. De, ne crvenite, Frede, niste vi rekli da ste genije nego ja. Hajde, O. Dži. Šta ćeš uraditi da se Fred obogati?“ „Kako bi bilo da ostavite da ja to uredim s Fredom?“ „Zapamtite“, reče ona napuštajući nas, „da sam ja njegov agent. Još nešto: ako zavrištim, dođite da mi povučete patent zatvarač. A ako neko zakuca, otvorite vrata i uvedite ga.“

Mnogo ih je zakucalo. Za sledećih petnaest minuta stan je bio pun muškaraca, od kojih je nekoliko bilo u uniformi. Izbrojao sam dva pomorska oficira i jednog pukovnika vazduhoplovstva, ali ubrzo su ih brojno nadjačali novi prosedi gosti koji su po godinama bili već suviše stari za vojnu obavezu. Osim jedne zajedničke

osobine - te što nisu bili mladi - gosti nisu imali zajedničku temu i činilo se da se međusobno ne poznaju; u stvari, svako lice trudilo se, ulazeći, da prikrije nezadovoljstvo što tu vidi ostale. Čovek bi rekao da je domaćica izdelila pozive za to veče prilikom svojih šetnji kroz razne barove, što je po svoj prilici i bio slučaj. Posle tog mrštenja na početku, gosti su bez guñđanja razgovarali i kretali se iz grupice u grupicu; naročito je u tom pogledu društven bio O. Dži. Berman koji je žurno prihvatio to novo društvo samo da ne bi sa mnom razgovarao o mojoj budućnosti u Holivudu. Bio sam prepušten polici s knjigama; više od polovine tih knjiga bile su o konjima, a ostatak je bio o bezbolu. Zaneo sam se tobože prelistavanjem knjige „Konji, i kako poznati dobrog konja“ i tako imao priliku da na miru posmatram Holine prijatelje.

Jedan od njih ubrzo privuče moju pažnju. To je bilo sredovečno dete koje se nikada nije oslobodilo svog dečjeg sala, mada je nekom vestom krojaču pošlo za rukom da kamuflira njegovu debelu i za batine podesnu stražnjicu. U njegovom telu nijedna kost se nije mogla ni naslutiti; njegovo lice, lopta s lepuškastim minijaturnim crtama, imalo je nešto devičansko, neistrošeno: izgledalo je kao da je rođen, pa onda napumpan tako da mu je koža bila glatka kao u naduvanog balona, a usta, iako spremna da svakog časa zavrište kao kod male zloće, ipak su ostala slatko napućena kao u razmaženog deteta. Ali on se nije od ostalih toliko izdvajao svojim izgledom; konzervirana deca nisu tako retka. Pre bih rekao da se izdvajao svojim ponašanjem, jer se držao kao da je on tu domaćin: mućkao

je martinije, upoznao pridošlice s onima koji su već bili tu, navijao gramofon i sve to radio kao neki energični oktopod. Istini za volju moram reći da je svim tim komandovala sama domaćica: „Rasti, budi ljubazan; Rasti, molim te.“ Ako je bio ljubomorani na nju, umeo je očigledno da se savlada. Ljubomorani čovek morao bi da izgubi vlast nad sobom gledajući je kako se lako kreće po sobi noseći mačku u jednoj ruci, dok je drugom popravljala ovde kravatu, a tamo rever; pukovnik vazduhoplovstva nosio je orden oko koga se ona prilično zadržala glačajući ga.

Taj čovek se zvao Raderford (Rasti) Troler. Izgubio je roditelje 1908. Oca su mu ubili anarhisti, a majka mu je umrla od šoka i Rasti je usled te dvostruke nesreće postao siročić, milionar i slavna ličnost - sve to sa pet godina. Od tada se njegovo ime stalno pojavljivalo u nedeljnim dodacima novina, a taj publicitet narastao je do ogromnih razmera kad je njegov kum i staratelj bio uhapšen pod optužbom da je izvršio krivično delo sodomije. Posle toga njegove ženidbe i razvodi zadržali su mu mesto na tom suncu bulevarskih listova. Njegova prva žena predala je i sebe i svoju alimentaciju jednom suparniku poznatog propovednika zvanog Božanski otac. O drugoj ženi ne zna se ništa, a treća ga je tužila u državi Njujork s punom torbom dokaza koji povlače skandal. Što se tiče četvrte gospođe Troler, on je poveo brakorazvodnu parnicu protiv nje, optužujući je da je organizovala pobunu na njegovoj jahti i da se pomenuta pobuna završila tim što su ga iskrkali i ostavili na ostrvu Suve kornjače. Iako se posle

toga nije ženio, izgleda da je pre rata zaprosio Juniti Mitford, ili da joj je bar, kako se pričalo, poslao telegram rekavši joj da će se oženiti njom ako je Hitler neće. Kažu da je Vičel zbog toga o njemu uvek govorio kao o nacisti; zbog toga a i zato što je odlazio na njihove zborove u Njujorku.

Niko mi to nije rekao. Sve sam to pročitao u „Vodiču za bezbol“, jednoj knjizi s Holine police koju je ona, izgleda, upotrebljavala kao beležnicu. Među stranicama knjige nalazili su se isecci iz nedeljnih novina i razna ogovaranja iz tzv. društvene hronike. *Rasti Troler i Holi Golajtli zajedno prisustvuju pretpremijeri „Delić Venere“*. Holi mi priđe iza leđa i uhvati me da čitam: *Gospođica Holi Golajtli, iz bostonske porodice Golajtli, svaki dan pretovara u praznik za 24-karatnog Rastija Trolera*.

„Divite se tome što se piše o meni, ili volite bezbol?“, upita popravljajući tamne naočare dok mi je gledala preko ramena.

„Kakav je bio izveštaj ove nedelje?“, rekao sam.

Ona mi namignu, ali bez osmeha: to namigivanje bilo je pre upozorenje. „Obožavam konje, a bezbol mrzim“, reče, a podtekst koji se naslućivao u njenom glasu govorio je da žali što mi je ikada bilo šta rekla o Saliju Paradajzu. „Mrzim prenose bezbola na radiju, ali moram da ih slušam, to spada u moj naučni rad. Ima tako malo tema o kojima muškarci umeju da govore. Ako neki muškarac ne voli bezbol, onda sigurno voli konje, a ako ni njih ne voli, onda sam u škripcu: znači da ne voli žene. A kako vi napredujete sa O. Džijem?“

„Razišli smo se po obostranom pristanku.“

„On je dobra šansa, verujte.“

„Verujem vam. Ali šta ja mogu da ponudim što bi se njemu moglo učiniti kao dobra šansa?“

Bila je uporna. „Idite tamo, njemu, navedite ga da poveruje da nije smešan. On vam zaista može pomoći, Frede.“

„Imao sam utisak da ni vi niste bili naročito oduševljeni!“ Činilo mi se da ne razume. Shvatila je tek kad sam rekao: „Priča o doktoru Vaselu.“

„Još uvek s tim gnjavi?“, reče ona pa preko sobe nežno pogleda u Bermana. „Ali donekle je u pravu. Trebalo bi da se osećam krivom. Ne zato što bi mi oni dali tu ulogu, ili što bih je ja dobro odigrala: niti bi mi je dali, niti bih ja bila dobra u njoj. Ako se osećam krivom, to je verovatno zato što sam mu dopustila da sanja onda kad ja već više nisam nimalo sanjala. Ja sam samo želela da dobijem u vremenu da bih se malo usavršila: znala sam vrlo dobro da nikada neću postati filmska zvezda. To je suviše teško, a ako ste inteligentni, onda je i veoma neprijatno. Moji kompleksi nisu dovoljno inferiorni: pretpostavlja se da veliki debeli ego neminovno prati filmsku glumicu, međutim bitno je nemati nikakav ego. Nemam ništa protiv toga da budem bogata i slavna. Naprotiv, do toga mi je dosta stalo, i verovatno ću jednog dana pokušati to i da postanem, ali zasad više volim da se moj ego vuče za mnom. Želim da budem ja, ova ista, i onog lepog dana kad se probudim i odem na doručak kod Tifanija. Vi nemate čaše“, reče

primetivši da su mi ruke prazne. „Rasti! Hoćeš mom prijatelju da doneseš nešto da popije?“

Još je držala mačku u naručju. „Jadna ludica“, reče, češkajući ga po glavi, „jadna bezimena ludica. Malo je nezgodno što on nema imena. Ali ja nemam nikakvog prava da mu dam ime: moraće da pričeka dok ne bude nekome pripadao. Nas dvoje smo se jednog dana prosto sreli pored reke, ali ne pripadamo jedno drugom: on je nezavisan, a takva sam i ja. Ne želim da posedujem bilo šta dok ne nađem nešto gde će i meni i svemu mome biti pravo mesto. Nisam još sigurna šta bi to moglo biti. Ali znam kakvo je.“ Nasmeši se i pusti mačku da skoči na pod. „Kao kod Tifanija“, reče. „Nije mi uopšte stalo do nakita. Dijamante istina volim. Ali nije preporučljivo nositi ih pre četrdesete godine, a čak i tada je rizično. Dijamanti dobro stoje samo zaista starim ženama. Recimo Mariji Uspenskoj. Bore, kosti, seda kosa i dijamanti: jedva čekam. Ali ne ludujem ja zbog toga za Tifanijem. Znete li one dane kad vam je teško pri duši?“

„Isto kao kad ste neraspoloženi?“

„Ne“, reče lagano. „Ne, neraspoloženi ste zato što se gojite ili što je kiša, možda, suviše dugo padala. Tužni ste i to je sve. Ali ono drugo je strašno. Plašite se, preznojavate se, ali ne znate čega se plašite. Osećate da će se desiti nešto strašno, samo ne znate šta. Jeste li to kada osetili?“

„Jesam, često. Neki to zovu *Augst*.“

„Dobro. *Augst*. Ali šta onda radite?“

„Pa - piće mi pomogne.“

„Pokušala sam to. Pokušala sam i sa aspirinom. Rasti misli da treba da pušim marihuanu pa sam i to radila neko vreme, ali od toga me samo hvata smeh. Utvrdila sam da mi najviše pomogne to da uzmem taksi i odem do Tifanija. To me odmah smiri - ona tišina i ona dostojanstvena atmosfera; tamo vam se ne može desiti ništa naročito neprijatno - ne sa onim ljubaznim ljudima u elegantnim odelima i s onim prijatnim mirisom srebra i lisnica od krokodilske kože. Kad bih u realnom životu mogla negde da nađem nešto gde bih se osećala kao kod Tifanija, kupila bih malo nameštaja i mački bih dala ime. Mislila sam da bismo posle rata možda Fred i ja...“, ona potisnu naviše svoje tamne naočare, a njene oči sa svim onim raznim bojama u sebi - sivom i crticama plavog i zelenog, postadoše oštre i dalekovide. „Bila sam jedanput u Meksiku. To je divna zemlja za gajenje konja. Videla sam jednu kuću na moru. Fred je vičan konjima.“

Rasti Troler dođe noseći martini; pruži mi ga i ne pogledavši me. „Gladan sam“, reče, a njegov glas, zaostao kao i sve drugo na njemu, bio je razdražujući kao u deteta koje se raspekmezilo i izgledao je kao da optužuje Holi. „Sad je sedam i po i ja sam gladan. Znaš šta je lekar rekao.“

„Da, Rasti. Znam šta je rekao.“

„Dobro, onda dosta ove gužve. Hajdemo negde.“

„Želim da se pristojno ponašaš, Rasti.“ Govorila je tiho, ali u njenom glasu naslućivao se ton guvernante koja mu preti kaznom i njegovo lice na to porumene od zadovoljstva i zahvalnosti.

„Ti me ne voliš“, potuži se kao da su bili sami u sobi.
„Niko ne voli zločeste.“

Očito je bilo da je on čuo upravo to što je i želeo da čuje i to kao da ga je istovremeno razdražilo i umirilo. No on ipak produži kao da je to neki ritual. „Voliš li me?“

Ona ga malo potapša po ruci. „Brini se za goste, Rasti, a kad bude vreme, ići ćemo na večeru kud god budeš hteo.“

„U kinesku četvrt?“

„Dobro, samo to ne znači da ćeš moći da jedeš slatka svinjska rebra u kiselom sosu. Znaš šta je lekar rekao.“

Kad se on vratio svojim dužnostima domaćina, vrckajući se zadovoljno, nisam mogao da se uzdržim da je ne podsetim da mu nije odgovorila na pitanje: „Voliš li me?“

„Rekla sam vam već: čovek sebe može da prisili da svakoga zavoli. Osim toga, on je imao veoma nesrećno detinjstvo.“

„Ako je bilo toliko nesrećno, zašto ga se tako grčevito drži?“

„Razmislite malo i sami. Zar ne vidite da se Rasti oseća sigurniji u pelenama nego u suknji? Jer to je u stvari izbor koji mu se nameće, samo on je na to veoma osetljiv. Pokušao je da me ubode nožem za mazanje putera zato što sam mu rekla da treba da bude odrastao čovek, da istini pogleda u oči, da se smiri i osnuje domaćinstvo s nekim dobrim očinski nastrojenim vozačem kamiona. Dok se to

ne dogodi, on meni visi o vratu, i u tome nema ništa loše; bezopasan je i misli da su devojke lutke u bukvalnom smislu.“

„Hvala bogu.“

„A, kad bi tako bilo s većinom muškaraca, ja ne bih imala na čemu bogu da zahvaljujem.“

„Hteo sam da kažem hvala bogu što se udajete za gospodina Trolera.“

Ona podiže jednu obrvu. „Uzgred budi rečeno ne pretvaram se da ne znam da je on bogat. Čak i u Meksiku zemlja nije baš besplatna. A sad“, reče povukavši me napred, „hajte da uhvatimo O. Džija.“

Ustezao sam se razmišljajući kako da to odgodim. Onda se setih. „Zašto 'Na proputovanju'?“

„Na mojoj posetnici?“, upita, zbunjena. „Mislite da je to smešno?“

„Ne smešno. Ali je izazivački.“

Ona sleže ramenima. „Ako ćemo pravo, otkud znam gde ću sutra biti? Zato sam im rekla da napišu 'Na proputovanju'. Ali to poručivanje posetnica bilo je u svakom slučaju glupo bacanje novca. Samo, činilo mi se da treba od njih nešto da kupim. Poručila sam ih kod Tifanija.“ Ona mi uze iz ruke martini koji nisam ni okusio, popi ga u dva gutljaja, pa me povuče za ruku. „Ne oklevajte. Sprijateljicete se sa O. Džijem.“

Omelo nas je nešto na vratima. Bila je to mlada žena koja je uletela kao vetar; oko nje su lepršali velovi i

zveckalo zlato. „H-H-Holi“, reče preteći prstom dok joj je prilazila, „ti odvratna cicijo. Vidi koliko si prosto zanosnih ljudi skupila samo za sebe!“

Bila je viša od šest stopa, viša od mnogih muškaraca u sobi. Oni ispraviše kičme i uvukoše stomake; nastade opšte takmičenje s ciljem da se nadmaši njena suverena visina.

Holi upita: „Šta radiš ti ovde?“, a usne su joj bile stisnute i nalik na zategnut kanap.

„Pa n-n-ništa, dušo. Bila sam gore i radila s Juniošijem. Božićne slike za Ba-ba-zar. Ali ti kao da se ljutiš, dušo?“ Ona obuhvati osmehom sve oko sebe. „Vi m-m-momci ne ljutite se na mene što sam upala u vaše d-d-društvo?“

Rasti Troler se zakikota. Steže je za mišicu kao da namerava da isproba njenu snagu i upita je da li želi nešto da popije.

„Svakako“, odgovori ona. „Dajte mi jedan viski burbon.“

Holi joj reče: „Nemam burbona.“ Na to se vazduhoplovni pukovnik ponudi da otrči i da ga donese.

„Oh, ostavite, ne zamajavajte se oko mene. Zadovoljna sam i sa amonijakom. Holi, srce“, reče gurnuvši je lako, „ne trudi se oko mene. Sama ću se predstaviti.“ Nagnula se prema O. Dži. Bermanu čije su se oči, kao u većine drugih malih muškaraca kad se nađu u prisustvu visokih žena, zamaglile od neke ambicije. „Ja sam Meg V-v-vajld-vud, iz Vajld-v-v-vuda u Arkanzasu. To je brdovit kraj.“

Sad je počelo nešto nalik na igru: Berman je izvodio neke čudne, komplikovane korake samo da bi sprečio suparnike da joj se približe. Preteo mu je ipak jedan kvartet partnera koji su njene mucave viceve gutali kao golubovi kukuruzna zrna. Njen uspeh lako se mogao razumeti. Ona je predstavljala pobeđu nad rugobom, a ružnoća je tako često daleko privlačnija od prave lepote, ako ni zbog čega drugog, a ono zato što sadrži paradoks. U njenom slučaju, suprotno savesnom metodu po kome se ružnoća prikriva jednostavnim ali ukusnim odevanjem i gotovo naučnom negom, uspeh je postignut zahvaljujući tome što je ona preterano podvlačila svoje nedostatke; služila se njima kao ukrasima zahvaljujući činjenici da ih je smelo priznavala. Nosila je potpetice koje su još više naglašavale njenu visinu, i bile tako visoke da su joj članci drhtali; imala je pripijenu, tesnu bluzu po kojoj se videlo da bi na plažu slobodno smela otići u muškim gaćicama za kupanje; kosa joj je bila zategnuta unazad i naglašavala mršavost i izgladnelost njenog lica, modela za modne časopise. Čak je i njeno mucanje, bez sumnje prirodno, ali ipak i malo podvučeno, bilo pretvoreno u nešto što je čini privlačnom. To je bio majstorski potez, to mucanje, jer su zahvaljujući tome njene banalne reči izgledale originalne, a drugo, ono joj je pomagalo da uprkos svojoj visini i samouverenosti kod muškaraca izazove želju da je zaštite. Evo primera: Bermana su morali snažno da udaraju po leđima da se povrti kad je ona upitala: „Ko zna da mi pokaže g-g-gde je k-k-klozet?“, a onda joj je on, pribravši se, ponudio ruku da je sam tamo odvede.

„To nije potrebno“, reče Holi. „Bila je ona već ovde. Zna gde je.“ Praznila je pepeljare, a kad je Meg Vajldvud izišla iz sobe, ispraznila je još jednu i rekla, ili bolje reći uzdahnula: „To je zaista veoma žalosno.“ Čutala je upravo onoliko koliko je bilo potrebno da prikupi veći broj radoznalih izraza - to je bilo dovoljno. „I tako čudno. Čovek bi očekivao da se to više vidi. Ali ona stvarno izgleda zdrava. Tako, pa da, čista. To je ono najčudnije. Zar ne biste“, zabrinuto uputi pitanje, ali ne nikome određenom, „zar ne biste rekli da izgleda čista?“

Neko se nakašlja, a nekolicina proguta pljuvačku. Pomorski oficir koji je držao čašu Meg Vajldvud sada je spusti.

„Šta ćete“, produži Holi, „čula sam da je to slučaj sa mnogim devojkama s juga.“ Ona se nežno strese pa ode u kujnu da donese još leda.

Kad se vratila Meg Vajldvud nije mogla to da razume, to iznenadno odsustvo topline; razgovori koje je započinjala ponašali su se kao vlažne cepanice: pušili su se, ali nisu mogli da se zapale. Još je teže bilo oprostiti to što ti ljudi odlaze, a ne traže broj njenog telefona. Pukovnik vazduhoplovstva kidnuo je kad mu je ona bila okrenuta leđima, i to je bila kap koja je prevršila meru: on ju je pozvao na večeru. Njoj odjednom pade mrak na oči. A pošto se džin prema svemu veštački usvojenom ponaša kao suze prema šminki za trepavice, njene draži odmah se raspadoše. Razbesnela se na sve prisutne. Domaćicu je nazvala holivudskim degenerikom. Htela je da se potuče s

jednim pedesetogodišnjakom. Bermanu je rekla da je Hitler bio u pravu. Razveselila je Rastija Trolera kad ga je odvukla u ugao. „Znate li šta će s vama biti?“, upitala ga je bez ikakvog zamuckivanja. „Odvešću vas u zoološki vrt i baciću vas azijskim bivolima da vas pojedu.“ Činilo se da bi on rado na to pristao, ali ona ga je razočarala: srozala se na pod i ostala tu da sedi pevušeci.

„Dosadna si. Ustaj“, reče joj Holi navlačeći duge rukavice. Ostatak društva čekao je kod vrata, a kad se dosadna Meg nije ni pomakla s mesta, Holi me pogleda kao da se izvinjava.

„Budite srce, hoćete, Fred? Strpajte je u taksu. Stanuje u Vinslou.“

„Ne. Stanuje u Barbizonu. Telefon Ridžent 4-5700. Tražite Meg Vajldvud.“

„Vi ste pravo *srce*, Fred.“

Otišli su. Perspektiva da jednu Amazonku moram da odvučem do taksija izbrisala je i ono malo srdžbe što sam osećao. Ali ona sama reši taj problem. Ustade na sopstveni pogon pa se s visine zagleda u mene sa zanjihanom ohološću. Reče: „Hajdemo u klub Stork. Grabi sreću za vremena“, pa se izduži na pod kao posečen hrast. Prvo što sam pomislio bilo je da otrčim po lekara. Ali kad sam je malo bolje zagledao, utvrdio sam da joj je puls pravilan a disanje ravnomerno. Prosto je zaspala. Našao sam jastuk, poturio joj ga pod glavu i ostavio je da uživa u blaženom snu.

Sutradan popodne sudario sam se s Holi na stepenicama. „Vi“ , reče mi trčeći dalje s paketom iz apoteke. „Eno je, samo što nije navukla zapaljenje pluća. A mamurluk joj je težak kao tuč. I što je najlepše, tako mi je teško.“ Iz toga sam zaključio da je Meg Vajldvud još gore u stanu, ali Holi mi nije pružila priliku da se pozabavim njenom neočekivanom samilošću. Za vreme vikenda situacija je postala još tajanstvenija. Prvo, pojavio se onaj Latin koji je zakucao na moja vrata: pogrešio je, pošto se raspitivao za gospođicu Vajldvud. Bilo je potrebno prilično vremena da shvati da je pogrešio; naši izgovori engleskog izgledali su inkompatibilni, ali kad smo se najzad sporazumeli, on mi je već bio simpatičan. Bio je brižljivo sazdan: njegova mrka glava i telo matadora imali su neku preciznost, savršenstvo, kao jabuka, pomorandža, ili bilo šta drugo što je priroda načinila tačno kako treba. Uz to je bilo dodato, kao dekoracija, englesko odelo i osvežavajuća kolonjska voda i pored toga i nešto još manje latinsko stidljivo držanje. Bio je umešan i u drugi događaj tog dana. To je bilo predveče i ja sam ga video kad sam pošao na večeru. Upravo je stigao taksijem i šofer mu je pomagao da uđe u kuću, posrćući pod teretom nekoliko kofera. To mi je dalo materijala za razmišljanje: u nedelju mi se od nagađanja već vrtelo u glavi.

Onda je slika postala tamnija i jasnija u isti mah.

U nedelju je bio lep jesenji dan; sunce je bilo toplo a moj prozor otvoren, tako da sam čuo glasove sa spoljnog pomoćnog stepeništa. Holi i Meg su ležale napolju na

ćeбетu, a mačka između njih. Njihove tek oprane kose visile su mlitavo. Obe su bile zaposlene: Holi je mazala lakom nokte na nožnim prstima, a Meg plela džemper. Meg je govorila.

„Ako mene pitaš, mislim da si s-s-srećna. Jedno bar moraš priznati Rastiju. On je Amerikanac.“

„Vrlo važno.“

„Srce. Rat je, ne zaboravi.“

„A kad se završi, nećeš me više videti, draga.“

„Ja tako ne mislim. P-p-ponosim se svojom zemljom. Muškarci iz moje porodice bili su veliki vojnici. U najstrožem centru Vajldvuda podignut je spomenik mom pradedi Vajldvudu.“

„Fred je vojnik“, reče Holi. „Ali sumnjam da će on ikada postati spomenik. Možda i hoće. Kažu, što si gluplji, to si hrabriji. On je prilično glup.“

„Fred je onaj mladić gore? Nisam znala da je vojnik. Ali istina je da izgleda glup.“

„Pun čežnje. Ne glup. On strašno želi da bude unutra i da odatle gleda napolje: svako ko pritisne nos uz staklo mora izgledati glupo. Ali to je drugi Fred. Onaj Fred je moj brat.“

„Ti za svog rođenog brata kažeš da je glup?“

„Kažem, ako jeste.“

„Pa to nije lepo. Naročito ne za mladića koji se bori za tebe i mene i za sve nas.“

„Šta je ovo: miting?“

„Hoću samo da znam na čemu sam. Volim šalu, ali u suštini sam o-o-ozbiljna. Ponosim se što sam Amerikanka. Zato mi je žao Hosea.“ Ona spusti igle za pletenje. „Misliš da je on vrlo lep, je li?“ Holi reče hm, pa prevuče četkicom za lak preko mačjih brkova. „Kad bih samo mogla da se pomirim s mišlju da se u-u-udam za Brazilca. I da sama postanem B-b-braziljanka. Treba preći toliku razdaljinu. Šest hiljada milja, a ne znam ni njihov jezik.“

„Idi u Berlicovu školu.“

„Zašto bi oni kog đavola davali časove portugalskog? Kad to i tako gotovo niko ne govori. Ne, jedina moja šansa je da nateram Hosea da zaboravi politiku i da postane Amerikanac. Tako je nepotrebno da čovek želi da bude p-p-predsednik Brazila.“ Ona uzdahnu pa se opet lati pletiva. „Mora da sam ludo zaljubljena. Videla si nas zajedno. Misliš li da sam ludo zaljubljena?“

„Hm. Ujeda li on?“

Meg ispusti petlju. „Ujeda?“

„Da. U krevetu.“

„O, ne. Zar bi trebalo da ujeda?“ Onda dodade, kritički: „Ali smeje se.“

„Dobro. Tako i treba. Volim muškarca koji tu ima smisla za humor; većina ih samo hukće i brekcće.“

Meg povuče svoju optužbu, a Holino objašnjenje prihvati kao kompliment delom njoj upućen. „Da, verovatno si u pravu.“

„Dobro. Ne ujeda. Smeje se. Šta još radi?“ Meg izvuče, brojeći, ispuštenu petlju pa opet poče da plete, zvec-zvec, iglama. „Pitala sam...“

„Čula sam. I nije stvar u tome da neću da ti kažem. Ali tako je teško setiti se toga. Ja ne m-m-mislim mnogo o tim stvarima. Bar ne tako kao ti, čini mi se. Kod mene sve to iščili iz glave kao san. Uverena sam da je to n-n-normalno.“

„Možda je normalno; draga moja, ali ja više volim da budem prirodna.“ Holi začuta zaneta lakiranjem mačjih brkova crvenom bojom. „Slušaj. Ako ne možeš da se setiš, pokušaj da ostaviš upaljena svetla.“

„Molim te da me razumeš, Holi. Ja sam v-v-ve-oma konvencionalna.“

„Oh, gluposti. Šta ima ružno u tome da gledaš čoveka koji ti se sviđa. Muškarci su lepi, mnogi su lepi, a i Hose je lep, a ako ti čak nećeš ni da ga gledaš, onda mislim da si u krevetu neinteresantna, hladna.“

„G-g-govori tiše.“

„To znači da ti nisi zaljubljena u njega. Evo, kaži da li je to tačan odgovor na tvoje pitanje.“

„Nije, zato što nisam takva u krevetu. Ja imam toplo srce i to je glavna osobina mog karaktera.“

„Dobro. Imaš toplo srce. Ali da sam ja muškarac koji se uputio u krevet, pre bih uzela termofor nego tebe. To je opipljivije.“

„Hose ti se na tako nešto neće nikada požaliti“, reče ona zadovoljno, a njene igle zasvetlucaše na suncu. „Štaviše, zaljubljena sam u njega. Znaš li ti da sam mu ja za nepuna tri meseca isplela deset pari dokolenica? A ovo je drugi džemper što mu pletem.“ Ona isteže džemper i baca ga na beton pored sebe. „Samo kakvog to smisla ima? Džemperi u Brazilu. Trebalo bi da mu pravim tropske šlemove.“

Holi se zavalila i zevnu. „Valjda je i tamo ponekad zima.“

„Kiša pada, to znam. Vrućina. Kiša. Džungla.“

„Vrućina. Džungla. Meni bi se to sviđalo.“

„Onda bolje idi ti tamo a ne ja.“

„Da“, reče Holi sanjivo ali to kao da nije bila sanjivost od sna. „Bolje ja nego ti.“

U ponedjeljak, kad sam sišao dole po jutarnju poštu, video sam da je posetnica na Holinom sandučetu bila drukčija, njenom imenu bilo je dodato još jedno: sad su gospođica Golajtli i gospođica Vajldvud putovale zajedno. Možda bi moje interesovanje za to potrajalo duže da nije bilo jednog pisma u mom sandučetu. Bio je to odgovor redakcije nekog malog univerzitetskog časopisa kome sam poslao jednu pripovetku. Svidela im se i, mada se nadaju da ću razumeti što ne mogu da mi plate, nameravaju da je objave. Da je objave: znači štampaće je. Kad se kaže da je neko ošamućen, to nisu prazne reči. Morao sam to nekome reći: potrčah uz stepenice, grabeći po dva stepenika odjednom i snažno zakucah na Holina vrata.

Nisam imao poverenja u svoj glas za saopštavanje te novosti i zato sam joj, čim je otvorila vrata još jedva gledajući od sna, tutnuo pismo u ruke. Činilo mi se da je mogla pročitati punih šezdeset stranica do trenutka kad mi ga je vratila. „Ne bih im ja to dopustila, ne dok vam ne plate“, reče zevajući. Možda je po mom licu videla da me je pogrešno shvatila, da ja ne tražim savet već očekujem da mi čestita: njene usne se od zevanja razvukoše u osmeh.

„Oh,razumem.Sjajno. Hajde, uđite“, reče. „Skuvaćemo kafu da to proslavimo. Ne. Sad ću da se obučem pa ću vas povesti negde na ručak.“

Njena spavaća soba odgovarala je dnevnoj: i tu je vladala ona ista atmosfera privremenog logorovanja; sanduci i koferi, sve spakovano i spremno za polazak, kao da to pripada nekom zločincu koji oseća da mu je zakon za petama. U dnevnoj sobi nije bilo uobičajenog nameštaja, ali u spavaćoj sobi se nalazio krevet, i to bračni i veoma raskošan: od svetlog drveta, sa tačkastim satenom.

Ona ostavi vrata od kupatila otvorena; odatle je razgovarala sa mnom; s obzirom na vodu koja je tamo tekla, i na njeno četkanje kose, njene reči bile su uglavnom nerazumljive, ali suština je bila u ovome: ona pretpostavlja da ja znam da se Meg Vajldvud tu doselila, i zar to nije baš zgodno, jer ako ćete već s nekim da stanujete, a da to nije lezbijka, onda je najbolje da uzmete neku pravu budalu, a Meg je upravo to, jer onda ugovor o zakupu stana možete prebaciti njoj na teret, a možete je i slati po rublje u perionicu.

Bilo je očigledno da Holi ima muke s pranjem rublja; po celoj sobi bile su razbacane njene stvari tako da je ličila na gimnastičku salu u devojačkoj školi. „...I znate ona zaista ima uspeha kao model: zar to nije fantastično? Ali to je dobro“, reče pa iziđe naramljujući iz kupatila i zakopčavajući čarapu za pojas. „Tako se bar neće povozan vrzmati ovuda. I ne bi trebalo da imamo teškoća na muškom frontu. Verena je. I to za simpatičnog čoveka. Mada postoji izvesna razlika u visini i to, rekla bih, za čitavu stopu u njenu korist. Gde su dođavola?“ Klečala je i gurala ruku pod krevet. Pošto je našla to što je tražila, cipele od gušterove kože, krenula je u potragu za bluzom i pojasom, i čovek se morao upitati kako je iz tog haosa postizala onaj neobični efekat - da izgleda negovana, spokojno besprekorna, kao da su je služile Kleopatrine dvorkinje. Reče: „Slušajte“, i stavi mi dlan pod bradu, „radujem se za tu priču. Zaista se radujem.“

Taj ponedeljak oktobra 1943. godine bio je lep dan, veseo kao ptica. Za početak smo pili koktele menhetn kod Džoa Bela, a kad je on čuo za moju radosnu vest, pili smo koktele sa šampanjcem o njegovom trošku. Posle smo odšetali do Pete avenije gde je bila neka parada. Zastave što su lepršale na vetru, čvrsti ritam vojne muzike i vojničkih koraka kao da nisu bili ni u kakvoj vezi s ratom, nego kao da je to bila svečanost priređena meni u počast.

Ručali smo u jednom restoranu u parku. Posle toga, izbegavajući zoološki vrt (Holi reče da ne podnosi da vidi bilo šta u kavezu), smejali smo se, pevali i trčali stazama

koje vode do stare drvene kuće za čamce, sada već srušene. Lišće je plivalo po jezeru; na obali je jedan od baštovana iz parka raspaljivao vatru da spali veliku gomilu suvog lišća, a dim koji se dizao uvis poput indijanskih signala jedini je tu i tamo zamučivao ustreptali vazduh. April mi nikada nije toliko značio: jesen je za mene vreme početka, proleća; tako sam se i osećao dok sam sa Holi sedeo na tremu kuće za čamce. Jer, Holi je želela da joj pričam o svom detinjstvu. Pričala je i ona o svome, ali to je bio nejasan, bezimen, bez određenih geografskih imena, impresionistički monolog, mada je u slušaocu izazivao utisak suprotan od onoga koji bi se očekivao, jer je sa gotovo sladostrasnim uživanjem govorila o plivanju i letu, o božićnim jelkama, o lepim rođakama i gozbama: ukratko, bila je to priča srećne žene, što ona nije bila, i to bez sumnje nije bila prošlost deteta koje je odbeglo od kuće.

Ili možda nije istina, upitao sam je, da je od svoje petnaeste godine živela sama, bez porodice. Počešala se po nosu. „To je istina. A ono drugo nije. Ali vi ste, dragi moj, od svog detinjstva načinili takvu tragediju da sam pomislila da nema smisla da vam konkurišem.“

Ona skoči sa ograde na zemlju. „Ali to me podsetilo da treba Fredu da pošaljem buter od kikirikija.“ Ostatak dana proveli smo krstareći istočnim i zapadnim delom grada i ubeđivali bakaline da nam, makar i preko volje, prodaju konzerve butera od kikirikija koga u to ratno vreme nije bilo dovoljno; smrklo se pre nego što smo nakupili šest konzervi od kojih smo poslednju izmamili iz jedne

delikatesne radnje u Trećoj aveniji. To je bilo blizu prodavnice antikviteta s palatom od ptičjeg kaveza u izlogu, ja je stoga povedoh tamo da joj ga pokažem, i njoj se svidela ta maštovita tvorevina: „Ali to je ipak kavez.“

Kad smo prolazili pored jedne od mnogih Vulvortovih prodavnica, zgrabila me za mišicu:

„Hajde da nešto ukrademo“, reče i povuče me u radnju gde se svi pogledi, kako mi se činilo, odmah upraviše na nas, kao da smo već sumnjivi. „Hajde, uđite. Ne budite kukavica.“ Razgledala je tezgu prepunu bundeva od hartije i maski za praznik Svih svetih. Prodavačica je bila zauzeta grupom kaluđerica koje su probale maske. Holi nađe jednu masku pa je stavi na lice, onda izabra drugu pa je meni natače, zatim me uze za ruku i mi iziđosmo. To je bilo sasvim prosto. Kad smo izišli, u trku smo se udaljili nekoliko blokova, tek toliko da više dramtizujemo celu stvar, a drugo, uspešno izvršena krađa, otkrio sam, razveseli vas. Pitao sam je da li je često krala. „Jesam, ranije“, reče. „Morala sam, znate, ako mi je nešto bilo potrebno. I sad ponekad kradem, tek toliko da ne iziđem iz forme.“

S maskama na licu vratili smo se sve do kuće.

Ako je verovati mom sećanju, proveo sam, s izvesnim razmacima, mnogo dana sa Holi; istina je da smo tu i tamo bili zajedno, ali sve u svemu moje sećanje ipak ne odgovara istini. Jer, krajem tog meseca ja sam se zaposlio: šta tu još ima da se kaže? Što manje to bolje, osim objašnjenja da sam morao da prihvatim taj posao i da je moje radno vreme bilo

od devet do pet. A to je značilo da su Holin i moj dnevni raspored bili potpuno različiti.

Ako nije bio četvrtak, njen Sing-Sing dan, i ako nije išla na jahanje, što je povremeno činila, Holi obično nije još ni ustala kad bih se ja vratio kući. Ponekad bih tu s njom popio kafu, za nju prvu po buđenju, i sedeo kod nje dok se ona oblačila. Uvek se spremala za neki izlazak, ne uvek s Rastijem Trolerom, ali obično s njim, i obično bi im tada pravila društvo Meg Vajldvud i lepi Brazilijanac koji se zvao Hose Ibara Jeger; majka mu je bila Nemica. Kao kvartet delovali su disharmonično, pre svega zbog Ibara-Jegera koji je u njihovom društvu bio deplasiran kao violina u džez orkestru. Bio je inteligentan, dobro izgledao, reklo bi se da je dosta ozbiljno bio obuzet svojim poslom koji je bio u nekoj nejasnoj vezi s vladom, neodređeno važan i koji ga je prisiljavao da po nekoliko dana svake nedelje boravi u Vašingtonu. Kako je onda mogao da izdrži da iz noći u noć sedi u lokalima kao „La Rue“, „El Morosso“ i sličnim, slušajući Megino m-m-mucanje i gledajući Rastijevo lice slično goljoj dečjoj stražnjici? Možda, kao većina nas kad se nađemo u stranoj zemlji, nije mogao da smesti ljude u njihove prave okvire, kao što bi učinio u svojoj zemlji; zato je sve Amerikance gledao pod približno istim uglom i stoga mu se činilo da to njegovo društvo predstavlja prosečne primerke lokalnog kolorita i nacionalnog karaktera. Tim bi se moglo objasniti mnogo, a ostalo Holinom odlučnošću.

Jednog dana predveče, dok sam čekao autobus koji prolazi Petom avenijom, primetio sam kako se preko puta zaustavlja jedan taksi iz koga izlazi devojka i trči uz stepenice u javnu biblioteku Četrdeset druge ulice. Ušla je već i vrata se zatvorila za njom kad sam je poznao, a to mi se može oprostiti, jer nije bilo lako dovesti u vezu Holi i biblioteke. Dopustio sam da me radoznalost provede između lavova na ulazu, razmišljajući uz put da li da priznam da sam je pratio, ili da se držim kao da sam je slučajno tu sreo. Na kraju nisam učinio ni jedno ni drugo, nego sam se sakrio nekoliko stolova dalje od nje u opštoj čitaonici gde je ona sedela zaklonjena svojim crnim naočarima i tvrđavom literature koju je poređala na sto. Žurno je prelazila s jedne knjige na drugu, ponekad se malo duže zadržala na nekoj stranici, mršteći se uvek kao da su slova bila štampana naopako. Držala je olovku nad hartijom - ali kao da ništa nije naročito privlačilo njenu pažnju; međutim, povremeno je ipak marljivo zapisivala ponešto, kao da to čini tek tako što nešto ipak treba pisati. Gledajući je tako, setio sam se jedne moje školske drugarice, štrebera Mildred Grosman. Mildred: s vlažnom kosom i zamašćenim naočarima, s prstima, žutim od nikotina, koji su sekcirali žabe i nosili kafu štrajkačima dok su čuvali prilaze fabrici, i pljosnatim očima okrenutim samo prema zvezdama ocenjujući njihov hemijski sastav. Nebo i zemlja nisu se mogli razlikovati više nego Holi i Mildred, ali one su u mojim mislima odjednom postale kao sijamski blizanci, a misao koja ih je tako čvrsto povezala bila je otprilike ova: prosečna ličnost često se menja, svakih

nekoliko godina izmeni se sasvim i naše telo; hteli mi to ili ne, prirodno je da se menjamo. No i pored toga te dve ličnosti neće se nikad promeniti. To je bilo ono zajedničko između Mildred Grosman i Holi Golajtli. Neće se nikad promeniti zato što su prerano dobile svoje karaktere što, poput iznenada stečenog bogatstva, dovodi do odsustva smisla za proporcije: prva je odmah postala okoreli realist, a druga izvitopereni romantičar. Zamislio sam ih u nekom restoranu budućnosti: Mildred bi i dalje proučavala jelovnik isključivo sa stanovišta naučne hranljivosti pojedinih jela, a Holi bi i dalje gurmanski uživala u jelu. One će ići kroz život i otići iz njega istim onim odlučnim korakom i ne osvrćući se na okomite stene levo od njih. Zanet tim dubokim mislima zaboravio sam gde sam; osvestio sam se, iznenađen što sam u toj tmurnoj biblioteci i zapanjen, ponovo, što tu vidim Holi. Sedam je bilo prošlo; ona je u tom trenutku osvežavala usta ružem i doterivala svoj izgled od onakvog kakav je po njenom mišljenju odgovarao biblioteci u onaj koji će, dodavanjem nekog šala i naušnica, biti podesan za umetničku koloniju. Kad je otišla, prišao sam stolu na kome su ostale njene knjige; njih sam želeo da vidim. *Na jug tanderberdom. Staze i bogaze Brazila. Politička svest latinske Amerike.* I tako dalje.

Ona i Meg pozvale su goste na Badnje večer. Holi me zamolila da dođem ranije da joj pomognem oko ukrašavanja jelke. Ni danas mi nije jasno kako su to drvo unele u stan. Vršne grane pritiskivale su plafon, a donje se širile od jednog zida u sobi do drugog; ne preterujem mnogo kad kažem da je ta jelka bila kao ono džinovsko

drvo, koje o Božiću vidamo na trgu Rokfeler. Isto tako bilo bi potrebno bi ti Rokfeler da bi se to drvo ukrasilo, jer je kao ala gutalo nakit za jelku. Holi predloži da otrči do Vulvorta i ukrade malo onih ukrasnih loptica, pa to i učini, i jelka ubrzo postade dosta lepa. Popismo zdravicu za naš uspešno obavljen posao, i Holi reče: „Idite u spavaću sobu da nešto vidite. Tamo je poklon za sve.“

Imao sam i ja poklon za nju: mali paketić u džepu. Učinio mi se još manji kad sam nasred kreveta ugledao onaj lepi kavez za ptice, obavijen crvenom vrpcom.

„Ali, Holi! Pa ovo je strašno!“

„Potpuno se slažem, ali mislila sam da ga vi želite.“

„Ali novac! Trista pedeset dolara!“

Ona sleže ramenima. „Išla sam nekoliko puta više u toalet. Ali obećajte mi nešto. Obećajte mi da nećete tu nikada zatvoriti ništa živo.“

Hteo sam da je poljubim, ali ona mi pruži ruku. „Dajte“, reče udarivši me lako po ispupčenom džepu.

„Nažalost, nije bogzna šta“, i nije bilo: medaljon s likom sv. Kristofa. Ali bio je bar kupljen kod Tifanija. Holi je bila od onih koji ništa ne mogu da sačuvaju i do sada je sigurno već izgubila taj medaljon - zaboravila ga u nekom koferu ili u fioci neke hotelske sobe. Ali kavez je još kod mene. Vukao sam ga u Nju Orleansu u Nentaketu, po celoj Evropi, po Maroku i zapadnoj Indiji. Samo, retko se setim da mi ga je Holi poklonila, zato što sam u jednom trenutku odlučio da to zaboravim: imali smo jedan veliki sukob i među ostalim predmetima u centru našeg uragana nalazili

su se taj kavez, O. Dži. Berman i moja pripovetka koju sam poklonio Holi kad je objavljena u univerzitetском časopisu.

Negde u februaru Holi je otputovala na skijanje s Rastijem, Meg i Hose Ibara-Jegerom. Naš sukob izbio je ubrzo po njenom povratku. Bila je preplanula toliko da joj je koža imala boju joda, a kosa izbledela na suncu; divno se provela: „Eh, prvo smo bili u Ki Vestu i Rasti se razbesneo na neke mornare, ili oni na njega, svejedno, uglavnom on će dok je živ morati da nosi mider za kičmu. Najdraža Meg je takođe završila u bolnici. Opekline prvog stepena - od sunca. Odvratno: sva je bila u prištevima i ulju kojim su je mazali. Nismo mogli da izdržimo taj miris. Onda smo ih Hose i ja ostavili u bolnici, a mi otišli na Havanu. On kaže pričekaj dok vidiš Rio, ali što se mene tiče, mogla bih mirne duše odmah sve svoje pare da ostavim u Havani. Imali smo neodoljivog vodiča: najvećim delom bio je crnac, a ostatkom Kinez i mada ja ne marim mnogo ni za jedne ni za druge posebno, ta kombinacija bila je prosto čarobna; dopustila sam mu da me pod stolom gura kolenom, jer mi zaista nije izgledao nimalo banalan, a onda nas je on jedne večeri odveo u bioskop da gledamo neki tužan film i šta mislite? On je igrao u njemu! Naravno kad smo se vratili u Ki Vest, Meg je bila uverena da sam za sve to vreme spavala s Hoseom. I Rasti, ali njemu je to svejedno, samo je hteo da čuje pojedinosti. U stvari, situacija je bila prilično napeta dok nisam otvoreno razgovarala s Meg.“

Bili smo u sobi s ulice gde je ogromna božićna jelka, iako je već bio mart, sad već mrka i bez mirisa, s balonima koji su se sparušili kao vime stare krave, zauzimala najveći deo prostora. U sobi se sada nalazio još jedan deo nameštaja: vojnički krevet, i Holi je, želeći da sačuva svoj tropski izgled, ležala na njemu izložena kvarc-lampi.

„I ubedili ste je?“

„Da nisam spavala s Hoseom? O, pa da. Rekla sam joj prosto - samo znate, to sam još saopštila kao da joj to teška srca priznajem - rekla sam joj prosto da sam lezbijka.“

„Nije vam valjda poverovala.“

„Đavola nije. A šta mislite zašto je onda otišla u grad i kupila ovaj vojnički krevet? Samo vi to meni prepustite: ja sam uvek glavna za šokiranje. Budite srce, mili moj, namažite mi malo leđa uljem.“ Dok sam joj činio tu uslugu, rekla je: „O. Dži. Berman je u gradu i, slušajte, dala sam mu onaj časopis s vašom pričom. Ostavila je vrlo dobar utisak na njega. Misli da vam vredi pomoći. Ali kaže da ste na pogrešnom putu. Crnci i deca: koga to interesuje?“

„Ne gospodina Bermana, rekao bih.“

„Pa, ja se s njim slažem. Dvaput sam pročitala tu priču. Dečurlija i crnci. Treperavo lišće. Opis. To ništa ne znači.“

Moja ruka koja je trljala ulje u njenu kožu kao da je imala neku svoju nezavisnu volju: gorela je od želje da se podigne i naglo spusti na njenu zadnjicu. „Navedite mi kao primer nešto što znači nešto“, rekoh mirno. „Nešto što znači nešto. Po vašem mišljenju.“

„Orkanski visovi“, odgovori ona bez oklevanja.

Želja u mojoj ruci neobuzdano je rasla. „Ali to je nerazumno. Vi govorite o delu jednog genija.“

„Genijalno je, je l' te? *Draga moja divlja mila Ket*i. Bože, kako sam se isplakala tada. Gledala sam to deset puta.“

Rekoh „Oh“, s приметnim olakšanjem, „oh“ sramno dižući glas, „mislite na *film*.“

Njeni mišići otvrdnuše; učini mi se da mi je pod rukom kamen topao od sunca. „Svako mora da se oseća superioran prema nekom drugom“, reče „ali uobičajeno je da se pruži dokaz o tome pre nego što se neko koristi tom povlasticom.“

„Ja se ne upoređujem s vama. Ni sa Bermanom. Zato ne mogu da se osećam superiornim. Mi želimo različite stvari.“

„Zar ne želite da steknete dosta para?“

„Nisam pravio tako dalekosežne planove.“

„Tako vam i priče izgledaju. Kao da ih pišete ne znajući kako ćete završiti. Lepo, slušajte sada: bolje bi vam bilo da zaradite koju paru. Imate skupu maštu. Nema mnogo ljudi na ovom svetu koji će vam kupovati kaveze.“

„Žao mi je.“

„I biće vam žao ako me udarite. To ste želeli pre jednog minuta, osetila sam tu želju u vašoj ruci, a želite i sada.“

Želeo sam, svim svojim bićem; moja ruka i srce drhtali su dok sam zavrtao poklopac na bočici s uljem. „Oh ne, to

ne bih žalio. Žao mi je samo što ste bacili novac na mene: Rasti Troler je suviše težak način da se taj novac zaradi.“

Ona se uspravi i sede na krevet, a njeno lice i gole grudi bili su hladno plavi na svetlosti kvarc-lampe. „Dovoljne su vam dve sekunde da pređete odavde do vrata. Dajem vam dve.“

Otišao sam odmah gore, uzeo kavez, vratio se i ostavio ga pred njenim vratima. Tako je to bilo svršeno. Ili sam ja bar tako mislio sve do sledećeg jutra kad sam, polazeći na posao, ugledao kavez na vrhu kante za đubre gde je čekao da ga čistači odnesu. Spasao sam ga, dosta pokunjen, i vratio u svoju sobu; iako sam tu kapitulirao, to nije pokolebalo moju odluku da Holi Golajtli potpuno izbacim iz svog života. Konstatovao sam da je ona „prost egzibicionist“, „danguba“, „potpuno lažna“: ukratko, osoba s kojom neću više ni reći progovoriti.

I nisam. Dugo nisam. Prolazili smo jedno pored drugog na stepenicama oborena pogleda. Ako bi ona ušla u bar Džoa Bela, ja bih izišao. U jednom trenutku je madam Safija Spanela, koloraturni sopran oduševljen za koturaljke, podnela na potpis ostalim stanarima naše kuće peticiju pozivajući ih da zajedno s njom zatraže da se gospođica Golajtli izbacim iz kuće: njen moral, kako reče madam Spanela, nije zadovoljavajući i ona „redovno priređuje sedeljke koje traju do zore ugrožavajući tim bezbednost i zdravlje svojih suseda“. Iako nisam pristao to da potpišem, pomislio sam u dubini duše da madam Spanela ima razloga da se žali. Ali njena peticija propade i

kad se april približio maju, tople proletnje noći s otvorenim prozorima bile su razbludne od zvukova s tih sedeljki, od gramofona koji je treštao i martini smeha iz stana br. 2.

Nije bilo ništa neobično sresti među Holinim gostima i sumnjive tipove, naprotiv; međutim, jednog dana krajem proleća kad sam prolazio kroz vestibil naše kuće primetio sam nekog veoma sumnjivog čoveka koji je zagledao njeno sandučće za poštu. Bio je to pedesetogodišnjak koštunjava, preplanula lica i izgubljenih očiju. Nosio je star šešir umašćen od znoja, a jeftino letnje odelo, svetloplavo, visilo je na njegovom visokom suvonjavom telu; cipele su mu bile mrke i sasvim nove. Činilo se da namerava da zazvoni na Holino zvono. Lagano, kao da čita Brajevu azbuku, vukao je prstom po ispupčenim slovima njenog imena.

Kad sam docnije pošao na večeru, opet sam ga video. Stajao je preko puta i naslonjen na jedno drvo zurio u Holine prozore. Zloslutne misli prostrujaše mi glavom. Je li to detektiv? Ili neki agent iz podzemlja povezan s njenim prijateljem iz Sing-Singa, Tomijem Paradajzom? Moja nežnost prema Holi opet se javi u toj situaciji; bio je red da prekinem naše i inače već dovoljno dugo ratno stanje i da je upozorim da je pod nečijom prismotrom. Dok sam išao ka uglu, u pravcu bara „Hamburško nebo“ na uglu Sedamdeset devete ulice i Medisona, osetio sam da me onaj čovek motri. Onda sam, i ne okrećući glavu, znao da me prati. Čuo sam ga gde zviždi. Nije to bila nikakva obična pesma, nego ona žalobna melodija prerija koju je Holi ponekad svirala na gitari: *Neću da spavam, neću da*

umrem, hoću samo da putujem po nebeskim pašnjacima. Zviždanje me pratilo kroz Park aveniju i dalje ka Medison skveru. Jednom, dok sam čekao da se svetlost semafora promeni, posmatrao sam ga ispod oka kad se sagnuo da pomiluje jednog mršavog pomeranskog psa. „Imate lepog psa“, rekao je njegovom gazdi, promuklim, pomalo seljačkim glasom.

„Hamburško nebo“ bilo je prazno. On i pored toga sede na stolicu do moje za dugim šankom. Mirisao je na duvan i znoj. Poruči kafu, ali kad je dobio, nije je ni dotakao. Grickao je čačalicu i posmatrao me u ogledalu pred kojim smo sedeli.

„Izvinite“, obratih mu se preko ogledala, „ali šta vi želite?“

To ga pitanje nije zbunilo; činilo se čak da mu je laknulo kad sam mu ga postavio. „Prijatelju“, reče, „potreban mi je prijatelj.“

On izvadi lisnicu. Bila je izlizana od upotrebe, kao što su njegove ruke ogrubele od rada, i gotovo se raspadala; takva je bila i krta, ispucala, mutna fotografija koju mi je pokazao. Na slici je bilo njih sedmoro, svi na naherenom tremu neke brvnare; svi ti na slici bili su deca osim njega, a on je stajao obgrlivši oko pasa jednu punačku plavu devojčicu koja je rukom zaklonila oči od sunca.

„Ovo sam ja“, reče, pokazujući sebe na slici, „a ovo je ona...“, pa udari prstom po punačkoj devojčici. „A ovaj ovamo“, dodade pokazujući dugajliju s kosom nalik na kućinu, „ovo je njen brat, Fred.“

Pogledah „nju“ opet: da, sad sam već mogao da zapazim neku daleku sličnost između Holi i tog deteta okruglih obraza što škilji. U isti mah sinu mi ko je taj čovek.

„Vi ste Holin otac.“

On zatrepta pa se namršti. „Ona se ne zove Holi. Njeno ime je Lulami Barns. Bilo“, reče prebacivši čačalicu na drugu stranu usta, „dok se nije udala za mene. Ja sam njen muž. Doktor Golajtli. Ja sam marveni doktor, lečim životinje. Bavim se i zemljoradnjom. Tamo kod Tjulipa, u Teksasu. Zašto se smeješ, sinko?“

To nije bio pravi smeh, nego nervi. Otpio sam gutljaj vode i zagrcnuo se, a on me udari po leđima. „Nije ovo smešno, sinko. Ja sam umoran. Pet godina već tražim svoju ženu. Čim sam dobio pismo od Freda i tako saznao gde je ona, kupio sam autobusku kartu i došao. Lulami je mesto pokraj njenog muža i dece.“

„Dece?“

„To su njena deca“, on gotovo viknu. Mislio je na ona četiri dečja lica na slici - na dve bosonoge devojčice i dva dečaka u pantalonama s naramenicama. Naravno, taj čovek je umno poremećen. „Ali Holi ne može biti majka te dece. Ovi su stariji od nje. Veći.“

„Čekaj, sinko“, reče on kao da hoće da me urazumi. „Ja nisam ni rekao da ih je ona rodila. Njihova draga majka, dobra žena, večni pokoj duši njenoj, umrla je četvrtog jula, na praznik Nezavisnosti, 1936. One godine kad je vladala suša. Kad sam se oženio s Lulamom, a to je bilo decembra

1938, imala je nepunih četrnaest godina. Možda obično dete od samo četrnaest godina ne bi znalo šta u stvari želi. Ali Lulami je bila neobična devojka. Znala je vrlo dobro šta radi kad je pristala da podoje za mene i da bude majka mojoj deci. Svima nam je srce lepo puklo kad je onako pobegla od nas.“ Srknem ohlađenu kafu i pogledam me ozbiljno, ispitivački. „Sumnjaš li još, sinko? Veruješ li u ovo što ti kazujem?“

Verovao sam. To je bilo suviše neverovatno da ne bi bila istina; osim toga savršeno se poklapalo s onim što mi je O. Dži. Berman pričao o svom prvom susretu s Holi u Kaliforniji: „Niste mogli pogoditi dolazi li negde s planina, iz Ohaja, ili bog zna odakle.“ Bermanu se nije moglo zameriti što nije pogodio da je ona žena-dete iz Tjulipa u Teksasu.

„Srca su nam prosto prepukla kad je onako pobegla“, ponovi marveni lekar. „Nije imala nikakva razloga za to. Sav kućni posao obavljale su njene kćeri. Lulami je mogla da uživa, da se povazdan ogleda, pere kosu. Imali smo krave, baštu, kokoške, svinje; sinko, ta žena se stvarno ugojila. A njen brat raskrupnjao se toliko da je postao pravi džin. A kad su nam došli, izgledali su, bogme, sasvim drukčije. Neli ih je dovela, moja najstarija kći, Neli. Došla je jednog jutra i rekla: 'Tata, uhvatila sam dvoje dece i zaključala ih u kujnu. Uhvatila sam ih u dvorištu - krali su mleko i ćureća jaja.' To su bili Lulami i Fred. Eh, u životu nisam video ništa žalosnije od njih tada. Rebra su im štrčala na sve strane, noge im bile tako slabašne da su

jedva stajali, zubi rasklimani da su s mukom i kašu jeli. Rekoše nam da im je majka umrla od tuberkuloze, za njom i tata, i da su onda sva deca, pola tuceta valjda, poslata da žive kod raznih zlih ljudi. Lulami i njen brat živeli su, navodno, kod nekih škrtih nikogovića sto milja istočno od Tjulipa. Imala je razloga da pobegne iz te kuće. Ali ne i iz moje. To je bila i njena kuća.“ Nalaktio se na šank i uzdahnuo pritisnuvši oči prstima. „Ugojila se i postala zaista lepa žena. I živahna. Bila je brbljiva kao svraka. I o svemu je umela da kaže nešto duhovito, bolje nego na radiju. I dok dlanom o dlan, eto ti mene gde berem cveće za nju! Pripitomio sam joj jednu vranu i naučio je da izgovara Lulamino ime. Učio sam je da svira na gitari. Kad bih je samo pogledao, suze su mi navirale na oči. One večeri kad sam je zaprosio, rasplakao sam se kao malo dete. 'Zašto plačete, doktore? Venčaćemo se, naravno. Ja se još nikad nisam venčavala.' Morao sam da se smejem, a onda sam je grlio i mazio: ona se još nikad nije venčavala!“ Nasmejao se prigušeno i malo grickao čačalicu. „Nemojte mi reći da ta žena nije bila srećna!“, reče izazivački. „Svi smo je obožavali. Nije morala ni prstom da makne - osim da kolač prinese ustima. I da se češlja i da šalje decu da joj donose sve moguće ilustrovane časopise. Ako hoćete da znate, to je nju i upropastilo. Gledanje raskošnih slika. Čitanje priča iz zemlje snova. To je nju gurnulo na one njene šetnje drumom. Svakog dana je odlazila malo dalje: prvo se udaljila jednu milju pa se vratila kući. Dve milje, pa opet kući. A jednog dana je prosto produžila u istom pravcu.“ On opet zaklopi oči rukom i poče teško da diše.

„Vrana koju sam joj poklonio podivljala je i odletela. Čuli smo je celog leta. U dvorištu. U bašti. U šumi. Celog bogovetnog leta ta prokleta ptica je vikala: „Lulami, Lulami!“

Sedeo je pogrbljen i ćutao neko vreme kao da sluša to dozivanje iz jednog davno minulog leta. Odneo sam blokove blagajniku. Dok sam plaćao, on mi je prišao. Izišli smo zajedno i odšetali do Park avenije. Veče je bilo prohladno i vetrovito; elegantni zakloni od sunca lepršali su na vetru. Ćutali smo sve dok ja ne rekoh: „Ali šta je bilo s njenim bratom? On nije otišao?“

„Ne, gospodine“, reče kašljucajući da pročisti grlo. „Fred je ostao s nama sve dok ga nisu uzeli u vojsku. Dobar je to momak. Vičan konjima. Nije ni on znao šta je naspelo Lulami, zašto je napustila brata, muža i decu. Ali otkako je Fred u vojsci, ona je počela da mu piše. On mi je pre neki dan poslao njenu adresu. I tako sam došao da je povedem sa sobom. Znam da se kaje za to što je učinila. Znam da želi da se vrati kući.“ Činilo mi se da očekuje da se složim s njim. Ali ja mu rekoh da će verovatno videti da se Holi, ili Lulami, nešto promenila. „Slušaj, sinko“, reče kad smo stigli do stepenica pred našom kućom, „rekao sam ti da mi je potreban prijatelj. Ne bih želeo da je iznenadim ili uplašim. Zato joj se još nisam javio. Učini mi prijateljsku uslugu: kaži joj da sam došao.“

Pomisao da gospođu Golajtli treba da predstavim njenom mužu pružala mi je izvesno zadovoljstvo; kad sam pogledao u njene osvetljene prozore, nadao sam se da su

gore i njeni prijatelji, i bio sam još zadovoljniji kad sam pomislio da ću gledati Teksašanina kako se rukuje s Meg, sa Rastijem i Hoseom. Ali ozbiljni i ponosni pogled doktora Golajtlija i njegov od znoja umašćeni šešir postideše me zbog takvih misli. On uđe za mnom u kuću i stade pri dnu stepenica spreman da tu čeka. „Izgledam li dobro?“, prošapta brišući prašinu sa rukava, a onda zateže čvor na kravati.

Holi je bila sama. Čim sam zazvonio otvorila je vrata; u stvari, upravo je polazila iz kuće - na nogama je imala bele cipele od satena a velika količina parfema najavljivala je da se spremila za gala izlazak. „Dobro, ludo jedna“, reče udarivši me u šali torbicom. „Suviše se žurim da bih sad mogla da se mirim s vama. Sutra ćemo popušiti lulu mira, važi?“

„Vrlo rado, Lulami, ako još budete ovde.“

Ona skide tamne naočare pa me pogleda škiljeći. Činilo mi se da su njene oči razbijene prizme; plave, sive i zelene tačkice ličile su na komadiće sjajnog stakla. „On vam je to rekao“, izusti tiho drhtavim glasom. „Oh, molim vas, gde je on?“ Ona istrča pored mene u hol. „Frede!“, viknu nagnuvši se preko ograde. „Frede! Gde si, dušo?“

Čuo sam korake doktora Golajtlija koji se peo uz stepenice. Njegova glava pojavi se iznad ograde, a Holi ustuknu pred njim, ali ne kao da se uplašila već kao da uzmiče uvlačeći se razočarano u svoju školjku. Sad je već stajao pred njom, skrušen i bojažljiv. „Bože, Lulami“, počeo pa zastade, jer je Holi zurila u njega odsutno, kao da ne

može da se seti ko je to. „Eh, dušo“, reče on, „zar te ovde ne hrane dobro? Tako si mršava. Kao onda kad sam te prvi put video. I pogled ti je čudan, izbezumljen.“

Holi dodirnu njegovo lice; njeni prsti ispitivali su da li je to zaista njegova brada, neizbrijana i rapava. „Dobar dan, doktore“, reče nežno i poljubi ga u obraz. „Dobar dan, doktore“, ponovi zadovoljno kad je on u strasnom zagrljaju odigao s poda. On se grohotom smejaao jer mu je laknulo pri duši. „Bože, Lulami. Sad je moje sve do mora.“

Nijedno od njih nije me primetilo kad sam jedva prošao pored njih i popeo se u svoju sobu. Nisu čak, izgleda, čuli ni madam Safiju Spanelu koja je otvorila svoja vrata i viknula: „Ćutite! Ovo je sramota. Kurvajte se na nekom drugom mestu.“

„Razvela se od njega? Naravno da se nisam razvela od njega. Pa zaboga, imala sam tada samo četrnaest godina. To nije moglo biti zakonito.“ Holi lako udari prstom praznu čašu u kojoj je pre bio martini. „Još dve, dragi moj gospodine Bel.“

Džo Bel u čijem smo baru sedeli primi porudžbinu preko volje. „Rano ste počeli da ljuljate čamac“, prekori je grizući cigaru. Još nije bilo podne, ako je verovati zidnom časovniku od tamnog mahagonija obešenom iza bara, a Džo nam je već dao tri runde martinija.

„Ali danas je nedelja, gospodine Bel. Časovnici zakašnjavaju nedeljom. Još nisam legla u krevet“, reče mu,

a meni se poveri: „da spavam.“ Pocrvene, pa s izrazom krivca pogleda u stranu. Prvi put otkako je poznajem kao da je osetila potrebu da se za nešto pravda: „Pa - morala sam. Doktor me zaista voli, znate. A i ja njega volim. Možda je vama izgledao star i oronuo, ali vi ne znate koliko je on nežan, koliko poverenje uliva deci i svemu ostalom tome sličnom. Svakome ko vam je bilo kad ukazao poverenje mnogo dugujete. Uvek kad se molim Bogu pomenem i doktora. Molim vas prestanite tako podrugljivo da se smeškate!“, reče, pritiskujući ljutito cigaretu na pepeljaru. „Ja se molim Bogu.“

„Ne podsmevam vam se. Smešim se. Vi ste najčudnije stvorenje na svetu.“

„Verovatno jesam“, reče ona, a njeno lice, blede, kao izmučeno u podnevnoj svetlosti, ozari se; ona zagladi svoju malo raščupanu kosu; a kosa bijesnu kao na reklami za neki šampon. „Sigurno izgledam užasno. Ali ko ne bi? Ostatak noći proveli smo u tumaranju po autobuskoj stanici. Sve do poslednjeg trenutka doktor je verovao da ću poći s njim, i pored toga što sam mu stalno ponavljala: 'Ali, doktore, meni više nije četrnaest godina, i ja nisam Lulami.' Ali strašno je (a to sam uvidela još dok smo tamo stajali) što ja to jesam. Još i danas kradem ćureća jaja i bežim kroz otvore na živicama. Samo danas ja to nazivam gadnim neraspoloženjem.“

Džo Bel prezrivo stavi sveže martinije pred nas.

„Nemojte nikada da volite neko divlje stvorenje, gospodine Bel“, posavetova ga Holi. „U tome je doktor

pogrešio. Uvek je kući dovlačio neku divljač. Sokola s ranjenim krilom. Jednom prilikom doneo je odraslog risa sa slomljenom nogom. Ali ne možete srce pokloniti nečemu divljem: što im ga više dajete, ti divlji stvorovi sve više jačaju. I tako sve dok ne ojačaju toliko da pobegnu u šumu. Ili da odlete na drvo. Onda na drugo, još više. Pa u nebo. Tako će se to završiti, gospodine Bel. Ako sebi dopustite da zavolite nešto divlje. Na kraju ćete samo da zurite u nebo.“

„Pijana je“, obavesti me Džo Bel.

„Umereno“, priznade Holi. „Ali doktor je znao šta sam htela da mu kažem. Objasnila sam mu to veoma pažljivo, i to je najzad mogao da razume. Rukovali smo se i stajali čvrsto zagrljeni i on mi je onda poželeo da budem srećna.“ Ona pogleda u časovnik. „Do sada je svakako već stigao do Plavih planina.“

„O čemu to ona govori?“, upita me Džo Bel.

Holi podiže svoju čašu. „Zaželimo i mi sreću doktoru“, reče kucnuvši svojom čašom o moju. „Srećno, najdraži moj, i veruj mi, bolje je gledati u nebo nego tamo živeti. Tamo je tako pusto; tako neodređeno. To je predeo gde samo grom protutnji i onda svega nestaje.“

Troler se ženi četvrtog. Pročitao sam taj naslov u podzemnoj železnici negde ispod Bruklina. Novine koje su to razmetljivo najavljivale pripadale su jednom od mojih

saputnika. Jedini deo teksta koji sam mogao da pročitam glasio je:

„Raderford, Rasti Troler, milioner plejboj, često optuživan za simpatije prema nacistima, juče je pobegao u Grinič s jednom lepom...” Dalje nisam ni želeo da čitam. Holi se udala za njega: lepo, lepo. Zažalio sam što nisam pod točkovima tog voza. Ali za tim sam žalio i pre no što sam pročitao taj naslov. I to iz mnogih razloga. Nisam video Holi, zaista nisam, još od one nedelje kad smo se napili u baru Džoa Bela. Tokom nekoliko nedelja koje su sledile bio sam često veoma neraspoložen. Prvo, bio sam otpušten s posla: to sam zaslužio, jer sam se u jednom zanimljivom slučaju poneo kako ne treba, ali to je i suviše komplikovano da bih to sad ovde pričao. Osim toga, vojni odsek kome sam pripadao pokazivao je prilično neprijatno interesovanje za mene; pošto sam se tek nedavno oslobodio ukalupljenog života kojim se živi po manjim gradovima, bio sam očajan pri pomisli da opet budem podvrgnut jednom drugom vidu discipline. Između neizvesnosti u pogledu mog vojnog statusa i nedostatka bilo kakvog stručnog iskustva nisam nikako mogao da nađem drugi posao. Zato sam i bio u podzemnoj železnici u Bruklinu: vraćao sam se s jednog obeshrabrujućeg razgovora s urednikom sada već ugašenog časopisa PM. Sve to, kombinovano sa letnjom žegom u gradu, dovelo me do stanja nervne inercije. Stoga sam zaista gotovo sasvim ozbiljno žalio što nisam pod točkovima tog voza. Naslov u novinama samo je još pojačao tu želju. Ako Holi može da se uda za tog „apsurdnog fetusa“ onda to zlo koje vlada

svetom može slobodno i mene da pregazi. Ili, a to pitanje se samo nameće, da nije moja ozlojeđenost donekle posledica toga što sam zaljubljen u Holi? Malo. Jer, bio sam zaljubljen u nju. Isto onako kao što sam nekada bio zaljubljen u postariju crnkinju, kuvaricu moje majke, u poštara koji mi je dopuštao da ga pratim po njegovom ataru, i u celu jednu porodicu po imenu Mak Kendrik. I ta vrsta ljubavi izaziva ljubomoru.

Kad sam stigao do svoje stanice, kupih novine, i kad sam pročitao kraj one rečenice, uvideo sam da će Rastijeva nevesta biti: „lepa devojka sa naslovne strane modnih časopisa, poreklom iz brdovitog Arkanzasa, gospođica Margaret Tačer Fihju Vajldvud". Meg! Noge me izdadoše od olakšanja i ja se taksijem odvezoh do kuće.

Madam Safija Spanela sačekala me u hodniku; gledala me široko otvorenih očiju i kršila ruke. „Trčite“, reče. „Dovedite policiju. Ona ubija nekoga! Ili nju neko ubija!“

Tako bi se i reklo po onome što se čulo. Kao da je Holin stan pun razjarenih tigrova. Prštalo je staklo, čulo se kako se stvari cepaju, padaju, prevrću. Ali u svem tom lomu nije se čula nikakva svađa i zato je sve to izgledalo neprirodno. „Trčite“, vrisnu madam Spanela, gurnuvši me. „Recite policiji da je posredi ubistvo!“

Trčao sam, ali samo gore, do Holinih vrata i počeo svom snagom da udaram u njih. Jedina posledica toga bila je ova: lom se stišao. Sasvim prestao. Ali na molbe da me pusti u stan, nije odgovarala, a moji pokušaji da provalim unutra završili su se tim što sam ugruvao rame. Onda sam

čuo madam Spanelu kako dole zapoveda nekom ko je došao da ode po policiju. „Ćutite“, rekao joj je taj, „i sklanjajte mi se s puta.“

To je bio Hose Ibara-Jeger. Nije sad nimalo ličio na elegantnog brazilskog diplomatu; bio je oznojen i uplašen. Naredio je i meni da mu se sklonim s puta. Onda svojim ključem otvori vrata. „Ovamo, doktore Goldmane“, reče, pozivajući rukom čoveka koji je išao za njim.

Pošto me niko nije sprečavao, ušao sam za njima u stan koji je bio strahovito upropašćen. Božićna jelka je bila najзад polomljena, i to bukvalno: njene mrke suve grane štrčale su iz gomila pocepanih knjiga, razbijenih lampi i gramofonskih ploča. Čak je i frižider bio ispražnjen, a sve iz njega razbacano po sobi: razbijena jaja slivala su se niz zid, a usred tog krša Holina bezimena mačka mirno je lokala mleko iz jedne barice.

U spavaćoj sobi miris parfema iz porazbijanih bočica gotovo me ugušio. Stadoh na Holine tamne naočare; ležale su na podu, već razbijenih stakala, a sad i okvir puče po sredini.

Možda je zato Holi, ležeći ukočena na krevetu, tako slepo zurila u Hosea, i kao da nije videla doktora koji je govorio umirujućim glasom pipajući joj puls: „Vi ste umorni, mlada damo. Veoma umorni. Želite da spavate, zar? Spavajte.“

Holi protrlja čelo, ostavljajući po njemu krvav trag od posečenog prsta. „Spavaj“, reče pa zaplaka kao iznureno, nervozno dete. „Jedino mi je on to dopuštao. Da ga zagrlim

i da se privijem uz njega kad su noći bile hladne. Videla sam jedno imanje u Meksiku. S konjima. Na morskoj obali.“

„S konjima na moru“, ponovi lekar kao uspavanku, birajući špric za injekcije u svojoj crnoj torbi.

Hose okrenu glavu, jer mu se smučilo kad je ugledao iglu. „Bolesna je samo od tuge?“, upita, a njegovo pitanje zvučalo je nenamerno ironično zbog njegovog nespretnog engleskog jezika. „Ona samo tuguje?“

„Nije nimalo bolelo, zar ne?“, upita lekar tapkajući spretno vatom Holinu ruku.

Ona se pribra toliko da je mogla da pogleda u lekara. „Sve boli. Gde su moje naočari?“ Ali nisu joj bile potrebne. Oči su joj se sklapale same od sebe.

„Ona samo tuguje?“, ponovi opet Hose.

„Molim vas, gospodine“, obrati mu se lekar oštro, „ostavite me nasamo s bolesnicom.“

Hose pređe u sobu s lica gde sebi dade oduške primetivši madam Spanelu koja se tu vrzmala na prstima i zagledala po sobi. „Ne dirajte me! Zvaću policiju“, zapreti mu kad je on s portugalskim psovkama oterao do vrata.

Pade mu na um da i mene treba da izbaci, ili se meni bar tako učini po njegovom izrazu. Umesto toga on me ponudi da nešto popijem. U jedinoj nerazbijenoj boci koju smo našli bio je vermut. „Brinem se“, poveri mi se. „Brinem se da će se ovo pretvoriti u javni skandal. To što je sve porazbijala. Što se ponaša kao da je poludela. Ja ne

smem da budem umešan u javni skandal. To je suviše osetljivo: moje ime, moj posao.“

Razvedrio se kad sam mu rekao da ne vidim zašto bi to bio „skandal“; izgleda da je razbijanje sopstvene imovine privatna stvar svakog pojedinca.

„Posredi je samo njena tuga“, izjavi on odlučno. „Kad se ražalostila, prvo je bacila čašu s pićem koje je pila. Onda bocu. Pa te knjige. Lampu. Onda sam se ja uplašio. Otrčao sam po lekara.“

„Ali zašto?“, interesovao sam se. „Zašto bi zbog Rastija dobila nervni napad? Da sam na njenom mestu, ja bih to još proslavio.“

„Zbog Rastija?“

Još sam nosio one novine i sad mu pokazah naslov.

„Ah, to.“ Nasmeši se pomalo prezrivo. „Oni nam čine veliku uslugu, Rasti i Meg. Smejali smo se tome kako oni misle da su nas duboko unesrećili, a ovamo mi već odavno želimo da oni pobegnu. Uveravam vas da smo se smejali kad je žalost došla.“ Prebirao je očima po onom kršu na podu, a onda podiže lopticu od zgužvane žute hartije. „Ovo“, reče.

To je bio telegram iz Tjulipa u Teksasu: *Obavešten sam da je mladi Fred poginuo u akciji na frontu stop tvoj muž i deca saosećaju u tuzi za našim zajedničkim gubitkom stop pismo sledi voli te Doktor.*

Holi nije više spomenula svog brata nikada, osim jedanput. Štaviše, prestala je da me zove Freedom. U junu, julu i uopšte tokom letnjih meseci ponašala se kao životinja

koja spava zimskim snom i ne zna da je proleće već došlo i prošlo. Kosa joj je potamnela, a u telu se ugojila. Ni na odevanje nije više obraćala pažnju: odlazila je u delikatesnu radnju u kišnom mantilu ispod koga nije ništa imala na sebi. Hose se uselio u njen stan, a njegovo ime zamenilo je ime Meg Vajldvud na sandučiću za poštu. Ali Holi je ipak dosta vremena provodila sama, jer je Hose svake nedelje boravio po tri dana u Vašingtonu. Kad on nije bio tu, ona nije primala gotovo nikakve posete i retko je izlazila iz kuće - osim četvrtkom kada je odlazila u Sing-Sing.

To ipak ne znači da je izgubila interesovanje za život; naprotiv, izgledala je zadovoljnija i srećnija no što sam je ikada video. Iznenadno i jako oduševljenje, nimalo nalik na Holi inače, za kuću i domaće ognjište dovelo je do nekoliko kupovina, opet nimalo nalik na Holi: na licitaciji kod Par-Berneta kupila je tapiseriju sa prizorom iz lova na jelene, a iz zaostavštine Vilijama Randolfa Hersta dve turobne fotelje u gotskom stilu; kupila je komplet moderne biblioteke, napunila nekoliko polica pločama klasične muzike, a stan bezbrojnim reprodukcijama iz muzeja Metropolitien (uključivši i figuru mačke od kineskog porcelana koju je njen mačak mrzeo, frktao na nju i na kraju je i razbio); kupila je i električni mikser za kujnu, sigurnosni lonac i čitavu biblioteku kuvara. Provodila je po celo popodne vrzmajući se kao domaćica po svojoj kujnici, toploj kao parno kupatilo: „Hose kaže da sam bolja od kuvara u kolonijalnom restoranu. Zbilja ko bi i pomislio da imam toliki prirodni dar za kuvanje? Pre mesec dana

nisam umela da spravim čak ni kajganu.“ A to, u stvari, nije ni tada umela. Obična jela kao biftek ili prosta salata prevazilazili su njene moći. Umesto toga hranila je Hosea, a ponekad i mene *outré* šupama (od rečne kornjače kuvane s brendijem i servirane u avokado kruškama), novitetima u neronskom stilu (pečene fazane punjene narom i peršunom) i drugim sumnjivim inovacijama (pile i šafranisani pirinač preliveni sosom od čokolade: „Klasično jelo iz istočne Indije, dragi moj.“) Ratna ograničenja šećera i pavlake sputavala su njenu maštu u pogledu kolača - ipak, jedanput je umesila nešto što se zove đuvanska tapioka: najbolje je da to i ne opisujem.

I da ne opisujem ni njene pokušaje da nauči portugalski; to je za mene bilo isto toliko mučno koliko i za nju, jer kad god sam odlazio da je posetim, čitav album ploča po lingvafon metodu nikako nije prestajao da se vrti na gramofonu. Osim toga, sada bi retko izgovorila rečenicu koja nije počinjala sa: „Kad se venčamo...“ ili „Kad se preselimo u Rio...“ A Hose međutim brak nikada nije ni pomenuo. Sama je to priznala. „Ali, on zna da sam u drugom stanju. Pa da, jesam, srce. Već je prošlo šest nedelja. Ne razumem zašto se tome čudite. Ja se ne čudim. Ni un petit, malo. Oduševljena sam. Želim da ih imam bar devetoro. Sigurno će neki biti dosta tamni - Hose ima malo cr načke krvi, to ste verovatno i sami već pogodili? Meni to sasvim odgovara: šta bi moglo biti lepše od sasvim crne bebe s lepim velikim zelenim očima? Volela bih, molim vas nemojte mi se smejati - volela bih da sam bila nevina devojka za njega, Hosea. Ne zato što sam spavala s tako

mного njih kao što se priča: ne zameram nikome ko to kaže, jer sam se uvek šašavo ponašala. Ali ozbiljno vam kažem, prisetila sam se svih pre dve-tri noći i sabrala ih: imala sam svega jedanaest ljubavnika - ne računajući ono što se dogodilo pre nego što sam napunila trinaest godina, jer to se, najzad, prosto ne računa. Jedanaest. Da li sam zbog toga kurva? Eto, uzmite na primer Meg Vajldvud. Ili Hani Taker. Ili Rouz Elen Vord. One su već toliko puta imale triper da je to već prešlo svaku meru. Razume se, ja nemam ništa protiv kurvi. Samo ovo: neke od njih poštene su na rečima, ali srca sve imaju nepoštena. Hoću da kažem: ne možeš s nekim da se mlatiš, i da uzimaš njegove čekove, a da bar ne pokušaš da ga zavoliš. Ja to nikada nisam mogla. Volela sam čak i Benija Šakleta i sve one druge glodare. Nekako sam samu sebe hipnotisala da poverujem kako čak i te njihove pacovske osobine imaju neki stil. U stvari, ako izuzmete doktora, to jest ako i njega želite da ubrojite među ostale, Hose je moja jedina nepacovska ljubav. Oh, ne zamišljam ja tako perfektnog ljubavnika. On pomalo laže i stalo mu je do toga šta drugi misle i kupa se po deset puta dnevno: muškarci bi trebalo da imaju malo svog mirisa. Suviše je kicoš, suviše oprezan da bi bio idealan muškarac za mene; uvek mi okrene leđa kad hoće da se svuče, suviše bučno jede, i ne voli da ga gledam kad trči jer je tada smešan. Da sam slobodna da biram među svim živim ljudima, da mogu da puknem prstima i kažem hej, dođi ovamo, ne bih izabrala Hosea. Nehru, e on je već bliži mom idealu. Ili Vendel Vilki. Gretu Garbo izabrala bih u po dana ili noći. Zašto ne? Trebalo bi da svako može

da se venča s muškarcem ili ženom, svejedno - slušajte, kad biste mi vi jednog dana rekli da želite da se sjedinite s ratnim brodom, poštovala bih vaša osećanja. Ne, ozbiljno vam kažem. Ljubav bi se svima morala dopustiti. Ja sam svim srcem za to. Sad već prilično dobro znam šta je ljubav. Zato što volim Hosea - prestala bih da pušim kad bi on to od mene zahtevao. Prijatan je, ume da me zasmeje tako da me u smehu prođe neraspoloženje, ali to me i tako više ne hvata onako često kao pre, samo ponekad i to ne tako strašno da bih morala da gutam sekonal ili da se odvučem do Tifanija: umesto toga sada odnesem njegovo odelo na hemijsko čišćenje ili spremam punjene pečurke za ručak i dobro mi je, divno. Još nešto, bacila sam sve svoje horoskope. Potrošila sam sigurno po dolar na svaku vražju zvezdu u prokletom planetarijumu. To je dosadno, ali to znači da će vam biti dobro samo ako ste i sami dobri. Dobri? Tačnije bi bilo da kažem poštenu. Ne u pravničkom smislu - opljačkala bih ja grob, ukrala dve pare s očiju mrtvacu kad bih verovala da bi mi to pomoglo da se bolje provedem; ne, mislim na poštenje prema samom sebi. Budi sve, samo ne kukavica, hipokrit, emocionalna hulja, kurva: više bih volela da imam rak nego nepoštenu srce. I to ne iz pobožnosti. Nego iz praktičnih razloga. Od raka ćete se možda ohladiti, ali od onog drugog svakako. Oh, isključite to, srce - dodajte mi gitaru pa ću vam otpevati jednu *fada* na savršenom portugalskom jeziku.“

Te poslednje nedelje koje su bile most između kraja leta i početka još jedne jeseni zamagljene su u mom sećanju, možda zato što je naše uzajamno razumevanje

dostiglo onu slatku dubinu u kojoj dve osobe opšte više ćutanjem nego rećima: spokojstvo puno neŹnosti zamenjuje napetost, zamorno ćaskanje i preganjanje koji predstavljaju vidljivije i naizgled dramatićnije trenutke prijateljstva. Ćesto, kad on nije bio u gradu (u meni se razvilo neprijateljstvo prema njemu, i ja sam ga sad retko pominjao po imenu) provodili smo cele većeri zajedno, a za sve vreme teško da smo izmenjali više od sto reći; jednom prilikom odšetali smo ćak do kineske ćetvrti, većerali kineska jela, kupili neke lampione od hartije i ukrali kutiju mirišljavih štapića, zatim se lagano vraćali preko mosta u Bruklinu, i tu, dok smo gledali kako brodovi što kreću na plovidbu prolaze između stena koje su predstavljali tamni oblakoderi prema zaŹarenom nebu, rekla je: „Posle mnogo, mnogo godina, jedan od ovih brodova vratiće me ovamo zajedno s mojih devetoro Brazilćića. Zato što oni zaista moraju ovo da vide - ove svetlosti, reku - ja volim Njujork iako nije moj, volim ga onako kao što se zavoli neko drvo, ulica ili kuća, šta bilo - tek nešto što pripada meni i ćemu ja pripadam.“ A ja sam joj na to rekao: „Ćutite“, jer sam bio gnevan što je mene izostavila iz te slike -bio sam tegljać u doku dok je ona, blistavi brod koji kreće u bezbednu luku, jedrila izlazeći iz pristaništa praćena piskom sirena i konfetima koji su leteli oko nje.

Tako ti dani, poslednji dani, poput vetra, prolaze mojim sećanjem, zamagljeni, jesenji, svi nalik jedni na druge kao lišće - sve do dana koji je bio drukćiji od svih ostalih u mom dotadašnjem Źivotu.

To se slučajno desilo tridesetog decembra, na moj rođendan, što nije imalo nikakvog uticaja na događaje, osim što sam, nadajući se novčanoj pošiljci u znak sećanja od mojih, željno očekivao prepodnevnog pismonošu. Sišao sam čak dole, u prizemlje i tu ga čekao. Da se nisam vrzmao tu kod ulaza, Holi me ne bi pozvala da s njom pođem na jahanje, i ne bi, kao posledicu toga, imala priliku da mi spase život.

„Pođite sa mnom“, rekla mi je kad me videla gde čekam pismonošu. „Hajte da malo prošetamo konje po parku.“ Bila je u vindjakni i plavim pantalonama, a na nogama je imala cipele za tenis; udarila se po stomaku, skrećući mi pažnju na to koliko je ravan: „Nemojte misliti da želim da izgubim naslednika. Ali ima jedan konj, moja draga Mejbl Minerva - i ja prosto ne mogu da odem a da se ne oprostim od Mejbl Minerve.“

„Da se oprostite?“

„Da, odlazimo tamo one druge subote. Hose je već kupio karte.“ Kao u nekom transu išao sam za njom ulicom. „U Majamiju presedamo u drugi avion. Onda letimo preko mora. Preko Anda. Taksi!“

Preko Anda. Dok smo se taksijem vozili kroz Central park činilo mi se da i ja letim pun oćavanja, iznad opasnih planinskih vrhova pod snežnom kapom.

„Ali ne možete. Naposletku, zašto. Da, radi čega. Pa ne možete stvarno da pobegnute a sve nas da napustite.“

„Ne verujem da ću ikome nedostajati. Nemam prijatelja.“

„Nedostajacete meni. Zaista. I Džou Belu. Da, i - milionima drugih. Kao, recimo, Saliju. Jadni gospodin Paradajz.“

„Volela sam starog Salija“, reče, pa uzdahnu. „Znate li da ga već mesec dana nisam videla? Kad sam mu rekla da odlazim, bio je srce. U stvari“, ona se namršti, „čini mi se da je bio oduševljen što odlazim iz ove zemlje. Rekao je da je tako najbolje, jer bi jednog dana, pre ili kasnije, moglo doći do komplikacija. Ako se utvrdi da nisam njegova prava nećaka. Onaj debeli advokat O' Šonesi, O' Šonesi mi je poslao petsto dolara. U gotovom. Svadbeni poklon od Salija.“

Zaželeh da budem grub. „Možete se nadati poklonu i od mene. Kad, i ako, dođe do venčanja.“

Ona se nasmeja. „Oženiće se on sa mnom, ne brinite. U crkvi. I sva će njegova porodica biti prisutna. Zato smo venčanje odgodili dok ne stignemo u Rio.“

„Zna li on da ste već udati?“

„Šta vam je? Hoćete li da mi pokvarite ovaj dan? Ovo je lep dan: ne dirajte mi ga!“

„Ali sasvim je moguće...“

„Nije moguće. Rekla sam vam, to je bilo nezakonito. Nije moglo biti zakonito.“ Ona protrlja nos i pogleda me iskosa. „Samo zucnite nešto o tome pa ću vas naopачke obesiti i kožu ću vam živom zderati s tela.“

Konjušnice su bile - mislim da je tu docnije izgrađen televizijski studio - u Šezdeset šestoj zapadnoj ulici. Holi

izabra za mene jednu staru crno-belu kobilu: „Ne brinite, na njoj ćete biti sigurniji nego u kolevcu.“ To je, što se mene tiče, bila neophodna garancija, jer je jahanje na poniju na dečjim vašarima predstavljalo krajnji domet moje jahačke veštine. Holi mi pomože da se popnem u sedlo, zatim uzjaha svoju kobilu srebrnaste boje, koja pođe prva, a ja za njom, i povede nas preko ulice na prelazu za Central park i tu pode jahačkom stazom prošaranom lišćem s kojim se vetar poigravao.

„Vidite li?“, viknu ona. „Divno je!“

Odjednom tako i bi. Odjednom, dok sam gledao kako se boja Holine zamršene kose preliva prema crveno-žutoj svetlosti lišća, voleo sam je toliko da sam zaboravio na sebe, na svoje očajanje do koga me dovelo sažaljenje nad samim sobom, i bio zadovoljan što će se desiti nešto što će je, po njenom mišljenju, usrećiti. Konji pođoše lakim kasom, nas zapljusnuše talasi vetra, išibaše nam lica; ronili smo u jezera sunca i senke i izranjali iz njih, i radost, sreća što sam živ prostruja kroza me kao injekcija nitrogena. To je bilo u jednom trenutku, a već sledeći je doneo farsu, turobno prurušenu.

Desilo se ovo: odjednom je, kao iz zasede u džungli, iz šipraga sa strane na stazu iskočila grupa dečaka crnaca. Vikali su, psovali, bacali kamenje i počeli da šibaju konje po sapima.

Moja crno-bela kobila prope se, njisnu, pa hodajući na zadnjim nogama kao akrobat po zategnutom konopcu, sunu vrtoglavo stazom izbacivši mi noge iz uzengija tako

da više nisam gotovo ni bio pričvršćen za sedlo. Varnice počеше da vrcaju iz šljunka pod njenim kopitama. Nebo mi se odjednom zaljulja nad glavom. Drveće, jezero s jedrilicama koje su puštali mali dečaci proleteše u magnovenju pored mene. Dadilje uplašeno dotrčaše da spasavaju poverenu im decu od nas; ljudi, skitnice i ostali povikaše: „Zategni uzde!“ i „Napred, momče, juriš!“ i „Skoči s konja!“ Tek sam se docnije setio tih glasova: u tom trenutku bio sam jedino svestan Holi, čuo je kako poput kauboja juri za mnom ne stižući me ipak, i kako mi dovikuje reči ohrabrenja. Jurili smo dalje, kroz park, pa u Petu aveniju, upali u sumanutom trku u podnevni saobraćaj, među taksije i autobuse koji su se sklanjali pred nama uz škripu kočnica. Prošli smo pored palate Djuk, pored Frikovog muzeja, pored Pjera i Place. Ali Holi me sustizala; štaviše, poteri za mnom pridružio se i jedan policajac na konju: on i Holi jahali su sad levo i desno pored moje pomahnitale kobile i njihovi konji uklještiše je između sebe tako da je stala, pušeci se sva. Tada sam najzad pao sa sedla. Pao na zemlju, ustao i stajao tu, ne sasvim svestan gde se nalazim. Oko nas se skupila gomila. Policajac dunu u pištaljku i poče nešto da zapisuje u beležnicu: ubrzo je postao prijatniji, nasmešio se i rekao da će se postarati da se naši konji vrate u konjušnicu.

Holi pozva taksi i ja uđoh s njom u kola. „Mili moj. Kako ste?“

„Odlično.“

„Ali pulsa uopšte nemate“, reče tražeći mi bilo.

„Onda mora da sam mrtav.“

„Ne, budalo. Ovo je ozbiljno. Pogledajte u mene.“

Nevolja je bila u tome što je nisam mogao videti; video sam u stvari nekoliko Holi, tri njena lica oznojena i tako zabrinuta za mene da me to u isti mah dirnulo i bilo mi neprijatno. „Časna reč. Ništa ne osećam. Samo se stidim.“

„Molim vas, budite ozbiljni. Jeste li sigurni da vam nije ništa? Kažite mi istinu. Mogli ste poginuti.“

„Ali nisam. I hvala vam. Što ste mi spasli život. Vi ste divni. Jedinstveni. Volim vas.“

„Šašava ludo.“ Poljubila me u obraz. Onda se preda mnoom pojaviše četiri Holi, i ja se onesvestih.

Te večeri Holine fotografije pojaviše se na naslovnim stranama poslednjeg večernjeg izdanja *Journal American* i prvih jutarnjih izdanja listova *Dailu News* i *Daily Mirror*. Međutim, ti članci nisu bili ni u kakvoj vezi s našim konjima što su se dali u sumanuto bekstvo. Tu je bila reč o nečem sasvim drugom, što se videlo već iz naslova: *Plejgerla uhapšena povodom skandala s opojnim drogama (Journal American), Uhapšena glumica koja je švercovala opojne droge (Daily News), Otkrivena banda švercera opojnih droga, uhapšena glumica (Daily Mirror)*.

Od svih tih listova *Daily News* je objavio najefektniju fotografiju: Holi kako ulazi u policiju, priklještena između dva snažna detektiva - jednog muškog i drugog ženskog.

U tom neuglednom kontekstu čak je i njeno odelo (još je bila u odeći za jahanje, u vindjakni i plavim pantalonama) doprinosilo utisku da ona spada među huligane: taj utisak nisu nimalo ublažavali njene tamne naočari, raščupana kosa i cigareta u njenim napućenim usnama. Ispod fotografije je pisalo: *Dvadesetogodišnja Holi Golajtli, lepa filmska zvezdica, poznat gost otmenih restorana, na koju javni tužilac sumnja da je bila glavna ličnost u organizovanoj bandi za trgovinu opojnim drogama sa Salvatorom „Salijem“ Paradajzom na čelu. Na slici: detektivi Patrik Konor i Sila Fe-coneti (levo i desno) privode Golajtljevu u policijsku stanicu u 67-oj ulici. Čitajte izveštaj o tome na 3-oj strani.* Taj članak, s fotografijom čoveka za koga je utvrđeno da se zove Oliver „Otac“ O'Šonesi (lica zaklonjenog mekim šeširom), protezao se na tri cela stupca. Navodim nešto sažete glavne odeljke: „Članovi otmenog društva koje se sastajalo po restoranima bili su danas zapanjeni veću o hapšenju Holi Golajtli, dvadesetogodišnje holivudske starlete čije su fotografije često objavljivane u njujorškim listovima. U isto vreme, tj. u 14 časova, policajci su uhapsili i Olivera O'Šonesija, starog 52 godine, sa stanom u hotelu „Morska obala“ u 49oj Zapadnoj ulici, u trenutku kad je izlazio iz bara „Hamburško nebo“ u Aveniji Medison. Javni tužilac Frenk L. Donovan sumnja da su njih dvoje bili važne ličnosti u međunarodnoj organizaciji za trgovinu opojnim drogama kojoj je na čelu bio po zlu poznati voda Mafije Salvatore „Sali“ Paradajz, koji se nalazi u Sing-Singu na izdržavanju kazne zatočeništva od pet godina zbog podmičivanja političkih ličnosti... O'Šonesi, raščinjani sveštenik poznat

među kriminalcima pod nadimkom „Otac“ ili „Padre“, boravio je u više mahova po raznim zatvorima počev od 1934. kad je odležao dve godine zbog toga što je na Rod Ajlendu bio šef jedne ustanove zvane „Manastir“, koja se tobože bavila lečenjem umno poremećenih. Gospođica Golajtli, do sada neosuđivana, uhapšena je u svom raskošnom stanu u otmenoj četvrti istočnog Njujorka... Iako javno tužilaštvo još nije izdalo nikakav zvaničan izveštaj, saznali smo iz pouzdanih izvora da je lepa plava glumica, koja je donedavno stalno viđana u društvu multimilionera Raderforda Trolera, bila „veza“ između uhapšenog Salija Paradajza i njegovog glavnog zamenika, O'Šonesija... Saznaje se da je gđica Golajtli, predstavljajući se kao Salijeva rođaka, svake nedelje posećivala zatočenika u Sing-Singu i da joj je on tada davao šifrovane usmene poruke koje je ona zatim prenosila O'Šonesiju. Zahvaljujući tome, Sali Paradajz, za koga se pretpostavlja da je rođen 1874. u Čefalu na Siciliji, mogao je da kontroliše i upravlja veoma razvijenom međunarodnom organizacijom za promet opojnih droga, sa ispostavama u Meksiku, na Kubi, Siciliji, u Tangeru, Teheranu i Dakaru. Međutim, javni tužilac odbio je da pruži bilo kakve podatke o tim sumnjama, ili da ih proverava... Pošto su nekako saznali za hapšenje, mnogi reporteri našli su se u blizini policijske stanice u Istočnoj 67-oj ulici kad je ovo dvoje optuženih dovedeno na saslušanje. O' Šonesi, zdepast i riđokos, odbio je da bilo šta kaže pa je čak jednog fotoreportera udario nogom u prepone. Ali gospođica Golajtli, krhka i nežna i pored toga što je bila odevena kao dečak, u pantalonama i

kožnoj jakni, izgledala je dosta mirna. „Ne zapitkujte me o ovome“, rekla je reporterima. „Parce-que je ne sais pas, mes chers. (Zato što ne znam, dragi moji). Da - posećivala sam Salija Paradajza. Jedanput nedeljno išla sam kod njega. Šta je loše u tome? On veruje u Boga, a verujem i ja...“ Malo dalje, sa podnaslovom „Priznaje da je i sama odana drogama“: Gospođica Golajtli nasmešila se kad je jedan reporter pitao da li je i sama uživala opojne droge. „Malo sam probala marihuanu. Ni upola vas ne ošamuti kao brendi. A i jeftinija je. Na žalost, ja više volim brendi. Ne, gospodin Sali Paradajz nikada nije preda mnom pominjao droge. Besna sam kad vidim kako ga progone ovi grubijani. On je osećajan, pobožan čovek. Veoma simpatičan starac.“

U ovom izveštaju nalazi se jedna veoma gruba greška: ona nije bila uhapšena u svom „raskošnom stanu“. To se dogodilo u mom kupatilu. Ležao sam u kadi punoj vrele vode i mirišljave soli i kiselio se ne bi li mi uminuli bolovi od jahanja i pada; Holi je kao pažljiva bolničarka sedela na ivici kade i čekala da me namaže nekom mašću i ututka u krevet. Neko je zakucao na vrata. Pošto su bila otključana, Holi viknu: „Uđite.“ U moj stan uđe madam Safija Spanela, a za njom dva detektiva u građanskom odelu; jedan od tih detektiva bila je žena s gustim plavožutim pletenicama oko glave.

„Evo je, to je žena koju tražite!“, grmnu madam Spanela pa uletevši u kupatilo upre prst pravo u Holi, zatim u moju golotinju. „Gledajte. Vidite kakva je drolja.“

Detektiv, muškarac, izgledao je zbunjen koliko zbog madam Spanele, toliko i zbog situacije; međutim lice njegove drugarice sinulo je od zadovoljstva - ona spusti punačku ruku na Holino rame i reče iznenađujuće detinjastim glasom: „Pođi s nama, sestro. Videćeš kuda te vodimo.“ Na to joj Holi hladno odgovori: „Skidaj te grube prostačke ruke s mene, ti odvratna, gadna matora lezbijko.“ To ovu ženu razjari i ona dosta snažno udari Holi. Udarila je tako jako da joj je glavu okrenula na drugu stranu, a bočica s mašću, izbačena iz njene ruke, pade na pod i razbi se u paramparčad - a ja, izlazeći iz kade da se umešam u tu gužvu, stadoh na srču i bezmalo odsekoh oba nožna palca. Nag, ostavljajući krvav trag za sobom, išao sam za njima sve do hola. „Ne zaboravite“, Holi još stiže da mi kaže dok su je detektivi gurali niz stepenice, „molim vas ne zaboravite da hranite moju mačku.“

Naravno, verovao sam da je za sve to kriva madam Spanela: već nekoliko puta žalila se vlastima na Holi. Nije mi ni na um palo da bi sve to moglo biti i mnogo ozbiljnije sve dok se te večeri nije kod mene pojavio Džo Bel s novinama u rukama. Bio je toliko uzbuđen da nije mogao razumno da govori; hodao je po sobi tamo-amo udarajući stisnute pesnice jednu o drugu dok sam ja čitao izveštaj.

Kad sam završio, upita me: „Mislite da je to istina? Da je bila umešana u tu gadnu aferu?“

„Pa, da.“

On zagriže debelu cigaru pa, gledajući me, stade da je žvaće tako ljutito kao da mrvči moje kosti. „Čoveče, to je užasno. I vi ste, tobože, njen prijatelj. Kakav gad!“

„Čekajte malo. Nisam rekao da je u to bila svesno upletena. To ne. Ali, činjenica je da je to zaista činila. Prenosila poruke i tako dalje...“

On reče: „I vi to tako mirno kažete, je l' te? Isuse, pa ona zato može dobiti deset godina. I više.“ Istrže mi novine iz ruku. „Vi poznajete njene prijatelje. One bogataše. Pođite sa mnom dole u bar, telefoniraćemo im redom. Toj našoj devojci biće potrebni advokati bolji od onih koje bih ja mogao da platim.“

Bio sam suviše ugruvan i uzbuđen da bih se sam mogao obući; Džo Bel je morao da mi pomogne. Kad smo stigli u njegov bar smestio me u telefonsku kabinu s trostrukim martinijem i kriglom punom sitnog novca. Ali ja nisam mogao da smislim koga bih pozvao. Hose je bio u Vašingtonu, a ja nisam imao pojma gde bih ga tamo mogao naći. Rasti Troler? Ne tog gada! Samo, koje to druge njene prijatelje poznajem? Možda je ona bila u pravu kad je rekla da nema prijatelja, pravih prijatelja.

Predao sam poziv za Krestvju 5-6958 u Beverli Hilsu, za koji mi je međugradski, obaveštajni biro rekao da pripa da O. Dži Bermanu. Osoba koja je odgovorila na moj poziv rekla je da je gospodin Berman upravo na masaži i da ga sad ne može uznemiriti; izvinite, pokušajte docnije. Džo Bel se razjario - rekao mi je da je trebalo da kažem da je u pitanju nečiji život, pa je zatim navalio da pokušam da

nađem Rastija. Prvo sam govorio s batlerom gospodina Trolera - gospodin i gospođa Troler večeraju, reče mi, i da li bi on mogao da im preda moju poruku? Džo Bel viknu na telefon: „Ovo je hitno, gospodine. Radi se o životu ili smrti.“ Rezultat toga bio je da sam govorio - bolje reći slušao bivšu Meg Vajldvud: „Jeste li poludeli?“, pitala me. „Moj muž i ja tužićemo bez oklevanja svakoga ko pokuša naša imena da dovede u vezu s tom o-o-odvratnom i de-de-de-generisanom devojkom. Oduvek sam znala da je ona la-la-lakomislena i da morala nema više od kučke kad joj prideđe da se pari. Njoj i jeste mesto u zatvoru. I moj muž se s tim slaže hiljadu posto. Mi ćemo bez oklevanja tužiti svakoga ko...“ Spustivši slušalicu setio sam se starog doktora u Tjulipu, Teksas, ali ne вреди. Holi ne bi volela da ga zovem. Ubila bi me načisto.

Opet sam pozvao Kaliforniju; linija je bila zauzeta; bila je zauzeta tako dugo da sam ispio toliko martinija dok mi se O. Dži Berman javio, da je on meni morao reći zašto ga zovem: „Zbog one male, je l' te? Znam već za to. Već sam razgovarao s Igiem Fitelstejnom. Igi je najbolji advokat u Njujorku. Rekao sam mu: Igi primi se tog posla, a račun pošalji meni, samo ne pominji moje ime, znaš. Pa ja toj maloj nešto dugujem. U stvari, ako ćemo pravo, ne dugujem joj ništa. Ona je luda. Kod nje je sve pomerenom. Ali istinski, ne iz poze, razumete? U svakom slučaju, strpali su je među one za koje traže jemstvo od svega deset hiljada dolara. Ne brinite, Igi će je večeras izvući odande - ne bih se čak začudio kad bi ona sad već bila kod kuće.“

Ali nije bila ni tada, ni sutradan ujutro kad sam sišao da nahranim njenog mačka. Kako nisam imao ključ od njenog stana, sišao sam stepenicama za slučaj požara i ušao kroz prozor u njen stan. Mačak je bio u spavaćoj sobi, i nije bio sam: tu je bio i jedan čovek, nagnut nad koferom. Obojica smo pomislili da je onaj drugi provalnik, gledali se neprijateljski dok sam ja ulazio kroz prozor. Bio je lepuškast, kosa mu se sijala od briljantina i ličio je na Hosea; osim toga, u koferu koji je bio pred njim nalazila se Hoseova garderoba koju je ovaj držao kod Holi, cipele i odela oko kojih se ona toliko trudila noseći ih obućarima i u hemijske čistionice. I ja rekoh, ubeđen da je tako: „Je li vas poslao gospodin Ibara Jeger?“

„Ja sam njegov rođak“, odgovori on, oprezno se osmehnuvši, na engleskom s jedva primetnim stranim izgovorom.

„Gde je Hose?“

On ponovi moje pitanje kao da ga prevodi na drugi jezik. „A gde je ona? Ona čeka“, reče pa, kao da me otpušta, produži svoj posao sobara.

Tako dakle: diplomata se sprema da pobegne. Pravo da kažem, nisam se iznenadio niti mi je bilo i najmanje žao. Ipak rekoh nešto od čega bi trebalo srce da se kida: „Trebalo bi ga bičevati.“

Njegov rođak se nasmeja prigušeno; ubeđen sam da me razumeo. Zatvori kofer pa iz džepa izvadi pismo. „Moj rođak, ona moli da ovo ostavim za njenog prijatelja. Budete tako ljubazni?“

Na koverti je pisalo: „Za gospođicu H. Golajtli - dobrotom donosioca.“

Seo sam na Holin krevet, zagrlio Holinog mačka i tako se sažalio nad Holi, sasvim tako kako bi se i ona sama ražalila nad sobom.

„Da budem tako ljubazan.“

I bio sam, mada to ni najmanje nisam želeo. Ali nisam imao hrabrosti da uništim to pismo, ni dovoljno čvrstu volju da ga zadržim u džepu kad je Holi veoma oprezno upitala da nemam, slučajno, kakve vesti od Hosea. To je bilo trećeg jutra; sedeo sam pored njenog kreveta u sobi koja je mirisala na jod i lopate, u bolničkoj sobi. Bila je tu od one noći kad su je uhapsili. „Eh, dragi“, pozdravi me dok sam joj na prstima prilazio noseći joj veliku kutiju cigareta koje je pušila i kiticu svežih jesenjih ljubičica, „izgubila sam naslednika.“ Izgledala je kao da još nije napunila dvanaest godina: njena bleđa plava kosa bila je začesljana izvan lica, a na očima nije imala tamne naočare tako da su sad bile jasne kao izvor - čovek prosto nije mogao da veruje da je bila tako bolesna.

Ali to je ipak bila istina: „Gospode, zamalo nisam umrla. Ne šalim se, malo je trebalo pa da me odnese ona debela veštica, smrt. Spremala je buru za mene. Nisam vam verovatno ni pričala o toj debeloj ženi. Zato što ni sama nisam znala za nju sve dok mi brat nije umro. Čim se to desilo pitala sam se kuda li je otišao, šta znači to, Fredova smrt, a onda sam je videla, bila je tamo u mojoj sobi, i držala je Freda u naručju; ta debela, crvena

prostakuša njihala se na stolici i ljuljala i Freda na svom krilu, a pri tom se smejala tako da se sve orilo. Kakva je to poruga za nas! Ali to nas sve čeka, prijatelju, ta komedijantkinja samo čeka da nas pokosi. Sad razumete zašto sam poludela i porazbijala sve oko sebe?"

Osim advokata koga joj je poslao O. Dži Berman jedino je meni bilo dozvoljeno da je posećujem. U njenoj sobi bilo je još bolesnica; to je bio trio žena nalik na trojke koje su me posmatrale s interesovanjem ne neprijateljskim nego potpuno otvorenim i nagađale ko sam, šapućući na italijanskom. Holi mi objasni: „One misle da ste vi razlog moje propasti, mili moj. Čovek koji je zgrešio prema meni“, a kad sam predložio da im objasni da su u zabludi, odgovorila je: „Ne mogu. One ne govore engleski. Svejedno, ne bih nipošto volela da pokvarim njihovu zabavu.“ Tada me upitala za Hosea.

Čim je ugledala njegovo pismo, zaškiljila je i izvila usne u tvrd mali osmeh tako da je odmah izgledala mnogo starija.

„Mili moj“, zamoli me, „dodajte mi moju torbicu tamo iz one fioke. Devojka ne može takvo pismo da čita bez ruža na usnama.“

Ogledajući se u ogledalu pudrijere, napuderisala se i našminkala tako da je i poslednji trag dvanaestogodišnje devojčice iščezao s njenog lica. Iscrtala je olovkom linije oko očiju, namazala očne kapke plavom bojom, poškropila vrat kolonjskom vodom 4711, zakačila biserne naušnice i stavila tamne naočare; tako opremljena, pogledala je

nezadovoljno u svoje malo zapuštene nokte, otvorila kovertu i počela žurno da preleće očima po redovima pisma; njen mali, okamenjeni osmeh bivao je sve manji i sve tvrdi. Onda me zamoli za cigaretu. Povuče dim. „Ima grozan ukus. Ali božanstvena je“, reče pa, bacivši mi pismo, dodade: „Možda će vam ovo jednog dana korisno poslužiti - ako ikada budete pisali roman o pacovima. Ne budite sebični: čitajte ga naglas. Volela bih i ja da ga čujem.“

Početak je glasio: „Najdraža moja devojčice,...“

Holi me odmah prekide. Zanimalo je šta mislim o njegovom rukopisu. Ništa nisam mislio: to je bio zgusnut rukopis, veoma čitak i nimalo ekscentričan. „To je on, sasvim tačno. Zakopčan do grla i pati od zatvora“, reče ona. „Produžite.“

„Najdraža moja devojčice, voleo sam te zato što sam znao da nisi kao druge. Ali zamisli koliko je bilo moje očajanje kad sam na ovako surov, javni način doznao koliko si drukčija od žene koju bi čovek moje vere i karijere mogao uzeti za ženu. Iskreno žalim što si doživela ovu sramotu, ali nemam srca da te i ja osudim kao što čine svi oko tebe. Zato se nadam da ni ti nećeš imati srca mene da osudiš. Ja moram da sačuvam svoju porodicu i svoje ime od neprijatnosti, a priznajem da sam kukavica kad je to dvoje u pitanju. Zaboravi me, lepo dete. Ja više nisam ovde. Vratio sam se kući. Ali Bog neka bude uvek s tobom i s tvojim detetom. Neka Bog ne bude isti kao - Hose.“

„Dakle?“

„Čini mi se dosta iskreno. Čak i dirljivo.“

„Dirljivo? Zar je taj zdepasti gad dirljiv!“

„Ali on ipak priznaje da je kukavica, a s njegove tačke gledišta, morate razumeti...“

Holi, međutim, nije htela da prizna da ga razume, mada je njeno lice, uprkos kozmetičkoj kamuflaži, to priznalo.

„Pa dobro, on nije pacov bez razloga. To je basnoslovan, kingkongovski pacov kao i Rasti. I Beni Šaklet. Ali, oh, neka sve ide do đavola“, reče pa zagriže svoju pesnicu kao beba kad se rasplače, „a ja sam ga volela. Pacov - gad!“

Trio Italijanki zamišljao je da je to kritična svađa ljubavnika pa, pripisavši Holino jecanje razlogu koji su same izmislile, coktahu jezikom gledajući u mene. Bio sam polaskan, ponosan što iko može da pomisli da je Holi stalo do mene. Smirila se kad sam joj ponudio još jednu cigaretu. Progutala je suze i rekla: „Bog vas blagoslovio, grubijane. I hvala bogu što ste tako slab jahač. Da nisam morala da izigravam Kalamiti Džejn, sad bih još očekivala da rodim vanbračno dete. Ovo je prouzrokovao preteran fizički napor. Ali uterala sam strah u kosti svim onim policajcima kad sam rekla da je do pobačaja došlo zato što me ošamarila gospođica Dikiru. Da, dragi moj, imam osnova da ih tužim za više prekršaja zakona uključujući i nezakonito hapšenje.“

Do tog časa izbegavali smo i da pomenemo tu kobniju stranu njene nevolje, i to što se ona toga dotakla u šali

izgledalo mi je strašno, patetično, i to mi je sasvim jasno pokazalo do koje je mere nesposobna da shvati svu težinu svog položaja. „Čekajte, Holi“, reko, misleći: budi jak, zreo, budi sad njen ujak. „Čekajte, Holi. Ne možemo s tim da se šalimo. Moramo nešto da smislimo.“

„Suviše ste mladi da bi bili tako pompezni. Suviše mali. Uostalom, šta se to vas tiče?“

„Ništa. Samo, ja sam vaš prijatelj, i zabrinut sam. Moram da saznam šta nameravate da radite.“

Ona malo protrlja nos i zagleda se u tavanicu. „Danas je sreda, je l' te? Spavaću verovatno do subote, zaista ću se dobro ispavati. U subotu pre podne skoknuću do banke. Onda ću svratiti u svoj stan, uzeću jednu do dve spavačice i druge stvarčice. Posle toga idem na aerodrom u Ajdlvind. Tamo, kao što i sami znate, imam potpuno ispravnu rezervaciju za savršeno ispravan avion. A pošto ste mi takav prijatelj, dopustiću vam da mi mašete kad poletim. Molim vas prestanite da odmahujete glavom.“

„Holi. Holi. To je isključeno.“

„Et pourquoi pas? Ne jurim za Hoseom, ako ste na to mislili. Što se mene tiče, on je stanovnik grada Nedođina. Stvar je samo u ovome: zašto bih dopustila da mi propadne savršeno ispravna avionska karta? I to već plaćena? Osim toga, nikad još nisam bila u Brazilu!“

„Kakvim su vas to pilulama ovde kljukali? Zar ne shvatate da ste optuženi za krivično delo? Ako vas uhvate u pokušaju bekstva dok ste još na slobodi uz jemčevinu, strpaće vas iza brave i onda vam nema spasa. Čak i ako

vam to pođe za rukom, nikad više ne biste mogli da se vratite ovamo.“

„Pa, makar i tako, neosetljivi stvore. Bilo kako bilo dom je tamo gde se čovek oseća kao kod kuće. Ja to i dalje tražim.“

„Ne, Holi, to je glupo. Vi ste nevini. Morate izdržati do kraja.“

Ona odgovori: „Bla-bla-truč“, pa mi dunu dim u lice. Ali moje reči ipak ostaviše neki utisak na nju; širom otvorenih očiju zurila je u nesrećne vizije, kao i ja: u tamničke ćelije s gvozdanim rešetkama, u čelične hodnike duž kojih se vrata zatvaraju jedna za drugim. „Oh, do đavola“, reče pa ljutito pritisnu cigaretu gaseci je. „Ima dosta izgleda da me neće uhvatiti. Pod uslovom da vaša bouche ostane *fer-mee*. Slušajte. Nemojte me prezreti mili moj.“ Ona spusti svoju ruku na moju i steže je s dubokom iskrenošću. „Ne preostaje mi drugo. Razgovarala sam s advokatom o tome: oh, ništa mu nisam rekla o Riju - on bi to pajkanima došapnuo pre nego što bi pristao da ostane bez honorara, a i da ne govorim o parama koje je O. Dži dao kao jemstvo; ali jednom prilikom i ja sam njemu na zapadnoj obali pomogla da u jednom deljenju na pokeru dobije više od deset hiljada i sad smo kvit. Ne, stvar je u ovome: pajkani od mene žele samo ovo: da se nekoliko njih sa mnom besplatno provedu i da kao svedok državnog tužioca teretim Salija - niko ne namerava mene da optužuje za bilo šta, jer nemaju apsolutno nikakvog osnova za to. Dobro, možda sam ja i pokvarena do srži, ali svedočiti na

štetu svog prijatelja nikada neću. Neću čak i kad bi mi dokazali da je drogirao sestru Keni. Ja prema drugima postupam onako kako oni postupaju prema meni, a stari Sali, dobro, de, nije bio sasvim korektan prema meni, priznajem da me možda malo i zloupotrebio, ali isti taj Sali bio je fer tip, i ja bih dopustila da me ona debela veštica odnese pre nego što bih sudijama dozvolila da Salija sklepagu.“ Podigavši ogledalo u pudrijeri iznad lica, ona razmaza ruž savijenim malim prstom pa reče: „I, pravo da vam kaŕem, to nije sve. Izvesne nijanse reflektora škode ženskom tenu. Čak i kad bi mi žiri poklonio i najviše odlikovanje - medalju za hrabrost, meni ovde više nema života: oni bi stalno širili gadne priče o meni, kud god pošla - u restoran La Rue, u Perona bar ili Gril - verujte mi na reč, svugde bi me gledali kao smrdljiv sir. A ako neko živi od ove vrste talenta koji ja imam, srce, on da biste razumeli o kakvom vam bankrotstvu govorim. Ah, ah, ne zamišljam da ću završiti karijeru na taj naćin što ću se po parku valjuškati s nekim pežanima. I to onda kad izvanredna gospođa Troler svoju zadnjicu šeta kod Tifanija. To ne bih mogla da podnesem. Više volim onda da me nosi ona debela veštica.“

Bolničarka nećujno uđe u sobu i reče da je isteklo vreme za posete. Holi poče da se buni, ali sestra joj gurnu termometar u usta i tako je ućutka. Ipak, kad sam se pozdravljao, ona izvadi termometar i reče: „Ućinite mi jednu uslugu, mili moj. Pozovite Tajms ili koga već zovete u takvim slućajevima i nabavite mi spisak pedeset najbogatijih ljudi u Brazilu. Ne šalim se. Pedeset

najbogatijih, bez obzira na rasu i boju kože. I još nešto - potražite po mom stanu i nađite mi onaj medaljon koji ste mi poklonili. Svetog Kristofa. Biće mi potreban za put.“

Nebo je bilo crveno u petak uveče, grmelo je, a u subotu, na dan njenog odlaska, grad je zasula kiša kao iz kabla. Morski psi su mogli da plivaju kroz vazduh, ali izgledalo je neverovatno da bi avioni mogli da se probiju kroz tu kišu.

Holi, međutim, ne obzirući se na moje optimističko ubeđenje da njen avion neće poleteti, nastavila je sa svojim pripremama i pri tom, moram reći, glavni teret prebacila na mene. Jer, zaključila je da ne bi bilo pametno da je vide u blizini njenog stana. I s pravom: naša kuća bila je pod prismotrom, samo da li policije, reportera, ili drugih zainteresovanih lica, ne znam - obično se neki čovek, a nekada i više njih, vrzmao oko naše kuće. Zato je iz bolnice otišla u banku, a zatim pravo u bar Džoa Bela. „Misli da je nisu pratili“, reče Džo Bel kad je došao da mi javi kako me Holi zove da tamo dođem što pre mogu, najdocnije kroz pola sata, i da donesem: „Njen nakit. Gitaru. Četkice za zube i tome slično. I bocu stogodišnjeg brendija: kaže da ćete je naći na dnu korpe za prljavo rublje. Da, i, ah da, mačku. Hoće da donesete i mačku. Ali do đavola“, reče, „nisam siguran da li uopšte treba da joj pomažemo. Trebalo bi je zaštititi od nje same. Meni se čini da bi najbolje bilo da obavestim policiju. Možda će mi poći za

rukom, ako joj dam kakvo žestoko piće, da je nagovorim da odustane od toga.“

Posrtao sam, trčkarao gore-dole po spoljnom stepeništu između Holinog i svog stana, dok su me i vetar i kiša šibali tako da sam prokisao do kostiju (a i kandže su mi bile zarivene do kostiju, jer mačku nije bila po volji ta evakuacija, pogotovo ne po takvom psećem vremenu) i uspeo da brzo prikupim sve što joj je bilo potrebno za odlazak. Našao sam čak i medaljon s likom svetog Kristofa. Sve se to našlo na gomili u mojoj sobi, na podu; dirljiva piramida prslučića, balskih cipela i lepih stvarčica koje sam spakovao u Holin jedini kofer. Izvan kofera je ostalo još mnogo stvari koje sam spakovao u papirne kese. Nisam znao kako da nosim mačka sve dok se nisam prisetio da ga strpam u jastučnicu.

Sad nije važno zašto, ali jednom prilikom sam prepešačio ceo put od Nju Orleansa do Nansine Luke, u Misisipiju, nešto malo manje od petsto milja. To je izgledalo kao dečja igra prema mom putešestviju do bara Džoa Bela. Gitara se napuni vodom, papirne kese razmekšaše se od kiše, pocepaše, i parfem se prosu na pločnik, a biseri se otkotrljaše u slivnik; vetar je duvao a mačak grebao, mjaukao -ali što je bilo još gore, ja sam se plašio, bio ista kukavica kao i Hose; te olujne ulice činile su mi se pune nevidljivih ljudi koji samo čekaju da padnem u klopku pa da me uhapsu zato što pomažem licu van zakona.

Lice van zakona reče: „Zadocnili ste, mali moj. Jeste li doneli brendi?“

A mačak, oslobođen, skoči i sede na njeno rame: njegov rep njihao se kao dirigentska palica dok orkestar svira neku rapsodiju. Muzika je, činilo se, ušla i u Holi, samo to je bio neki živahni marš za srećan put. Otvarajući brendi, ona reče:

„Ovo je trebalo da bude deo mog miraza. Nameravala sam da o svakoj godišnjici popijemo po čašicu-dve. Hvala bogu što nisam ni kupila kovčeg za svoju spremu. Gospodine Bel, tri čaše, molim vas.“

„Dosta će vam biti dve“, reče on. „Ja neću da nazdravljam vašoj gluposti.“

Što se ona više trudila da ga odobrovolji („Ah, gospodine Bel. Pa ova dama ne iščezava svakog dana. Zar nećete da pijete u njeno zdravlje?“), on je bivao sve grublji. „Neću ja s tim ništa da imam. Ako ste krenuli u pakao, idite sami. Ja vam u tome neću više pomagati.“ To nije bilo tačno, jer je samo nekoliko sekundi posle toga pozvao jednu limuzinu sa šoferom i ona se ubrzo zaustavi pred barom, i Holi, koja je prva primetila, diže obrve, kao da očekuje da iz automobila iziđe javni tužilac glavom. To sam i ja očekivao. A kad sam video da je Džo Bel porumeneo, pomislih: Bože, pa on je ipak pozvao policiju. Međutim, on u tom trenutku reče, zažarenih ušiju: „Nije to ništa. Samo jedan od onih Kerijevih kadilaka. Ja sam ga pozvao. Da vas od veze na aerodrom.“

Okrenuo nam je leđa da bi nešto kao popravio ono cveće. Holi reče: „Dobri, dragi gospodine Bel. Pogledajte me, gospodine.“

Nije hteo da je pogleda. Naglo izvadi cveće iz vaze i gurnu ga prema njoj, ali promaši i cveće se rasu po podu. „Zbogom“, reče on pa, kao da je odjednom osetio da će da povraća, pohita u klozet. Čusmo kako za sobom zaključava vrata.

Šofer preduzeća Keri bio je svetski čovek koji je veoma učtivo prihvatio naš neugledni prtljag i zadržao nepromenjen izraz lica kad je Holi, dok se limuzina probijala kroz pljusak koji je malo popuštao, skinula sve sa sebe -onu odeću za jahanje jer ranije nije imala prilike da se presvuče - i obukla usku crnu haljinu. Nismo razgovarali: razgovor bi mogao samo da se izrodi u svađu; osim toga, Holi je izgledala suviše obuzeta svojim mislima. Pevušila je, otpila s vremena na vreme još malo brendija, stalno se naginjala napred da gleda kroz prozor kao da traži neku adresu - ili je, kako sam zaključio - poslednji put gledala prizor koji je želela da zapamti. Međutim, ni jedno ni drugo nije bilo tačno. Nego ovo: „Stanite ovde“, naredi šoferu i mi zastadosmo uz pločnik jedne ulice u Španskom Harlemu. Bio je to divljačan kraj grada, pun drečavih i sumornih boja, sav oblepljen plakatima sa slikama filmskih zvezda i madona. Kore od voća i mokre stare novine letele su na vetru, jer vetar je još urlikao, mada se kiša primirila tako da su se na nebu po gdegdde videli i komadi plavetnila.

Holi iziđe iz kola i ponese mačka sa sobom. Zagrli ga, počea po glavi i upita: „Šta misliš? Ovo bi trebalo da odgovara tako jakom momku kao što si ti. Kante za smeće. Pacovi na sve strane. I mnogo mačaka s kojima možeš da skitaš ovuda. I sad beži“, reče, spustivši ga na zemlju, a kad on ne htede ni da se makne s mesta nego podiže prema njoj svoje razbojničko lice i upitno je pogleda onim svojim žučkastim očima gusara, udarila je nogom po pločniku: „Beži, rekla sam!“ On se umiljavao, češući se leđima o njenu nogu. „Gubi se, rekla sam!“, viknu ona pa uskoči u kola, zalupi vrata i reče šoferu. „Pođite. Napred. Pođite!“

Bio sam zapanjen. „Zaista ste gad. Vi ste gad.“

Prešli smo do sledećeg ugla i ona mi tek tada odgovori. „Pričala sam vam. Nas dvoje sreli smo se jednog dana kraj reke: to je sve. Nezavisni smo, oboje. Nikada nismo ništa obećali jedno drugom. Mi nikada...“, reče, i tu je glas izdade, lice joj preplavi bolesničko bledilo i ono poče da se trza. Kola su bila zastala pred crvenom svetlošću na raskrsnici. Ona otvori vrata i potrča nazad ulicom, a za njom i ja.

Ali mačka više nije bilo na onom uglu gde smo ga ostavili. Tu nije bilo nikoga, ulica je bila pusta osim što je neki pijanac tu mokrio, a dve časne sestre, crnkinje, vodile grupu dece koja su umilno pevala. Na kućnim vratima pojavise se druga deca, a žene se nagnuše kroz prozore da gledaju Holi dok je trčala tamo-amo po ulici dozivajući:

„Hej, ti! Mačko! Gde si? Hej, mačko!“ Nije se smirila sve dok joj jedan tamnopusiti dečak nije prišao držeći nekog starog mačka za kožu na vratu: „Hoćete lepu macu, gospođice? Dajte mi dolar, pa je nosite.“

Limuzina nas je pratila. Sad mi Holi dopusti da je odvedem do kola. Na vratima je još oklevala; gledala je iza mene, iza dečaka koji je i dalje nudio svoju mačku („Pola dolara. Dvadeset centi, možda? Dvadeset centi nije mnogo.“), onda tako zadrhta da je morala da se uhvati za mene da ne bi pala: „Oh, Isuse. Mi smo ipak pripadali jedno drugom. On je bio moj.“

Onda joj ja nešto obećah, rekoh joj da ću se vratiti i da ću naći njenog mačka. „Postaraću se za njega. Obećavam vam.“

Nasmešila se: bio je to opet onaj neveseli bleđi osmeh. „Ali šta će sa mnom biti?“, reče ona, ili, bolje, prošapta pa opet zadrhta. „Veoma se plašim, mali moj. Da, najzad. Zato što to može uvek tako da ostane. Ne znaš šta je tvoje dok ga ne baciš. Oni sivi tužni dani nisu ništa. Ni debela veštica, ni ona nije ništa. Ali ovo jeste: usta su mi tako suva da ne bih mogla da pljunem sve kad bi mi i život od toga zavisio.“ Uđe u kola, spusti se na sedišta pa reče šoferu. „Izvinite. Pođimo.“

Paradajzov paradajz nestao. I: Glumica osumnjičena za saučesništvo u trgovini drogama verovatno žrtva gangstera. Ali posle izvesnog vremena štampa je objavila: Policija ušla u trag odbegle glumice koja se nalazi u Riju. Izgleda, međutim, da američke vlasti nisu pokušale da je se domognu, i cela

stvar ubrzo se svela samo na povremeno pominjanje njenog imena u društvenoj hronici; u ostalim vestima o njenom slučaju govorilo se samo još jednom, na Božić, kada je Sali Paradajz u Sing-Singu umro od srčane kapi. Meseci su prolazili, prošla je i zima, a od Holi nije bilo ni reči. Vlasnik naše kuće prodao je stvari koje je ona za sobom ostavila - njen krevet tapaciran belim krep-satenom, tapiseriju, gotsku stolicu koju je ona toliko volela; stan je zakupio novi stanar, po imenu Kvejtans Smit; i on je primao mnoge goste, muškarce, isto onako bučne kao što su bili i Holini, mada se u ovom slučaju mađam Spanela nije bunila; naprotiv, obožavala je tog mladića i donosila mu file minjon kad god je imao modrice oko očiju. Ali, u proleće sam dobio dopisnicu: bila je napisana olovkom, a potpisana otiskom njenih naružiranih usana: „Brazil je bio užasan, ali Buenos Ajres je najbolji. Nije kao kod Tifanija, ali vrlo slično. Uza me je stalno jedan božanstveni Senjor. Ljubav? Mislim da jeste. U svakom slučaju tražim gde ću da živim (Senjor ima ženu, 7 dece) i javiću vam adresu čim je budem znala. Mille Tendresse.“ Ali tu adresu, ako se ikada igde skrasila, nikad mi nije poslala, i to me žalostilo, jer sam ja njoj imao mnogo štošta da kažem: da sam prodao dve pripovetke, da sam čitao kako se Trolerovi međusobno optužuju u brakorazvodnoj parnici, da se selim iz kuće od mrkog peščanika zato što mi tu priviđenja ne daju mira. Ali glavno što sam imao da joj kažem odnosilo se na njenog mačka. Održao sam obećanje: našao sam ga. Tražio sam ga nedeljama kada sam posle rada lutao po ulicama Španskog Harlema i toliko se puta

neosnovano uzbuđivao - ugledao bih za trenutak žutu, prugama prošaranu dlaku kao u tigra, ali kad bih bolje zagledao, video bih da to nije bio njen mačak. Ali jednog dana, jednog hladnog nedeljnog popodneva kad je s neba sijalo zubato sunce bio je to on. Sedeo je između saksija sa cvećem uokviren čistim zavesama od čipke; sedeo je na prozoru sobe koja je odavala utisak da je dobro zagrejana: pitao sam se kako li se zove, jer sam bio ubeđen da sad ima neko ime i da je stigao negde gde je našao svoje pravo mesto. Bilo u afričkoj kolibi ili ma gde drugde, nadam se da je i Holi našla svoje.

avada & Ex

